

MuksuPupu tutustuu
lähiympäristöön materiaalipaketti
varhaiskasvattajille -
Muksubussi oppimisympäristön
laajentamisen välineenä

Noora Palmroos & Jemina Stenman

2018 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

**MuksuPupu tutustuu lähiympäristöön
materiaalipaketti varhaiskasvattajille -
Muksubussi oppimisympäristön laajentami-
sen välineenä**

Noora Palmroos & Jemina Stenman
Sosionomikoulutus
Opinnäytetyö
Joulukuu 2018

Noora Palmroos & Jemina Stenman

MuksuPupu tutustuu lähiympäristöön materiaalipaketti varhaiskasvattajille -
Muksubussi oppimisympäristön laajentamisen välineenä

Vuosi 2018

Sivumäärä 64

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kehittää luonto- ja ympäristökasvatukseen liittyvä materiaalipaketti kasvattajille, jossa hyödynnetään Muksubussia kulkuvälineenä. Aiheen laajuuden vuoksi tarkemmaksi näkökulmaksi valikoitui se, miten Muksubussia voidaan hyödyntää luonto- ja ympäristökasvatuksen toteuttamisessa. Opinnäytetyön tavoitteena oli edistää varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan suunnitelmallisuutta ja toteutumista. Toisena tavoitteena oli laajentaa varhaiskasvatuksen oppimisympäristöjä käyttämällä Muksubussia apuvälineenä. Opinnäytetyö on toteutettu yhteistyössä Muksubussi Oy:n ja Espoon suomenkielisen varhaiskasvatuksen kanssa.

Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys muodostui varhaiskasvatuksen teoriasta, varhaiskasvatuksen oppimisympäristöistä ja oppimisen alueista, pienryhmätoiminnasta ja osallisuudesta, luonto- ja ympäristökasvatuksesta sekä Muksubussin esittelystä. Opinnäytetyö on toteutettu toiminnallisena tutkimuksena.

Opinnäytetyön tuotoksena syntyi MuksuPupu tutustuu lähiympäristöön materiaalipaketti varhaiskasvattajille. Materiaalin aluksi MuksuPupu toivottaa kasvattajat ja lapset tervetulleiksi. Materiaalipaketti sisältää kolme osaa. Ensimmäinen osa on kasvattajan kartta, josta löytyy rastipaikat. Toisena osana materiaalissa on lapsille suunnattu kartta, jossa pupu seikkailee rastilta toiselle. Kolmas materiaalin osa on ohjekortit osio, joka sisältää rasteilla tarvittavat ohjeet ja lisämateriaalit.

Opinnäytetyön tuotosta arvioitiin kasvattajille lähetetyn palautekyselyn avulla. Palautekyselyyn vastaajat olivat tyytyväisiä materiaalipakettiin ja voisivat suositella sitä myös toisille varhaiskasvattajille luonto- ja ympäristökasvatuksen pedagogisen toiminnan toteuttamisen tueksi.

Noora Palmroos & Jemina Stenman

MuksuPupu gets acquainted with neighbourhood - a material package for early childhood educators - Extending learning environment with the help of Muksubussi

Year	2018	Pages	64
------	------	-------	----

The purpose of this thesis was to develop a material package which is related to nature and environmental education and will use Muksubussi for transportation. The subject of this thesis is wide and that is why we have to limit it to focus on how Muksubussi could be useful in nature and environmental education. The aim of this thesis was to advance the planning and implementation of pedagogical activity in early childhood education. Our other aim was to study how Muksubussi can help to extend learning environments for early childhood education. Muksubussi Ltd. and the Finnish-speaking early childhood education in Espoo were our cooperation partners in the thesis.

The theoretical framework of the thesis contains knowledge of learning environments for early childhood education and learning areas, small group activities and participation, nature and environmental education, theory of early childhood education and the presentation of Muksubussi. The thesis was carried out as a functional study.

The output of this functional study is called MuksuPupu gets acquainted with neighbourhood - a material package for early childhood educators. In the beginning of the material MuksuPupu wishes educators and children welcome. The material package includes three different parts. The first part contains a map with all the checkpoint locations for an educator. The second part contains a map for children, where the bunny jumps from one checkpoint to the next one. The last part contains instruction cards with instructions for each checkpoint and additional material.

The output of the thesis was estimated by a feedback questionnaire to educators. The respondents were satisfied with the material package. They could also recommend it to other early childhood educators.

Keywords: Early childhood education, Learning areas, Learning environment, Nature and environmental education, Muksubussi

Sisällys

1	Johdanto	6
2	Opinnäytetyön lähtökohdat.....	7
3	Muksubussi	8
4	Varhaiskasvatus	9
4.1	Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet	10
4.2	Varhaiskasvatuksen oppimisympäristöt	13
4.3	Pienryhmätoiminta varhaiskasvatuksessa.....	14
5	Luonto- ja ympäristökasvatus	15
5.1	Ympäristökasvatus varhaiskasvatuksessa	16
5.2	Luonto lapsen oppimisympäristönä ja hyvinvoinnin edistäjänä	19
5.3	Lapsen osallisuuden merkitys luonto- ja ympäristökasvatuksessa	21
5.4	Kestävän kehityksen kasvatus	21
6	Opinnäytetyöprosessin eteneminen	23
6.1	Toiminnallinen opinnäytetyö	24
6.2	Tuotoksen suunnitteleminen.....	25
6.3	Tuotoksen toteuttaminen ja testaaminen.....	27
6.4	MuksuPupu tutustuu lähiympäristöön materiaalipaketin esittely	28
6.4.1	Saatesanat.....	28
6.4.2	Kasvattajan kartta	28
6.4.3	Lasten kartta.....	28
6.4.4	Ohjekortit	29
7	Pohdinta.....	31
7.1	Tuotoksen arviointi	31
7.2	Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus	35
7.3	Oman työskentelyn arviointi	36
7.4	Johtopäätökset ja kehittämissuhteet	37
	Lähteet	39
	Kuviot	41
	Liitteet.....	42

1 Johdanto

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kehittää luonto- ja ympäristökasvatukseen liittyvä materiaalipaketti kasvattajille, jonka hyödyntämisessä käytetään Muksubussia kulkuvälineenä. Opinnäytetyöllä oli kaksi tavoitetta. Ensimmäisenä tavoitteena oli edistää varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan suunnitelmallisuutta ja toteutumista. Toisena tavoitteena oli laajentaa varhaiskasvatuksen oppimisympäristöjä käyttämällä Muksubussia apuvälineenä. Opinnäytetyö on toteutettu toiminnallisena tutkimuksena. Opinnäytetyömme yhteistyökumppaneina olivat Muksubussi Oy ja Espoon kaupungin suomenkielinen varhaiskasvatus. Luonto- ja ympäristökasvatusta tukeva materiaalipaketti on nimeltään MuksuPupu tutustuu lähiympäristöön, joka on tuotettu Espoon kaupungin Saarniraivion päiväkodille. Yhteistyökumppaneiden ja Laurea-ammattikorkeakoulun ansiosta löysimme mielenkiintoisen ja varsin tutkimattoman opinnäytetyön aiheen, joka tukee sosionomi- ja lastentarhanopettajan kelpoisuus opintojamme.

Viimevuosien aikana lasten ja perheiden elinympäristöt ovat muuttuneet merkittävästi Suomessa. Opetus- ja kulttuuriministeriön (2016) laatimassa varhaisvuosien fyysisen aktiivisuuden suosituksissa todetaan, että lasten asuessa kaupungeissa tai esikaupunkialueilla lapsilla on suurempi riski menettää yhteys luontoon. Lapset viettävät päivästä eniten aikaa sisällä ja istuen erilaisissa kulkuvälineissä. Toisaalta nykypäivän tutkimukset ovat myös osoittaneet, että lasten asuessa kaupungeissa heillä on enemmän harrastusmahdollisuuksia, jotka puolestaan lisäävät fyysistä aktiivisuutta. Lapset ovat myös todenneet tutkimuksissa mieluisimmiksi leikkipaikoiksi metsät ja puistot, vaikka asuvatkin kaupungeissa. Sekä ulkona, että sisällä olevat tilat houkuttelevat lapsia liikkumaan, tutkimaan ja ilmaisemaan itseään ja tämän takia on erityisen tärkeää, että lapsille mahdollistetaan toimiminen myös luontoympäristössä. Ympäristöjen muokkaaminen lasten leikkeihin sopiviksi, kehittää lasten suunnittelutaitoja ja mielikuvitusta. Liikkuminen luonnossa harjoittaa lasten fyysistä kehitystä merkittävästi. Luonto on lapsille tärkeässä asemassa, joten lapsille tulee antaa kokemuksia, jotka houkuttelevat lapsia liikkumaan ja toimimaan luontoympäristöissä. (Opetus ja kulttuuriministeriö 2016, 23-24.)

Opinnäytetyö pohjautuu teorian tietoon nykypäivän varhaiskasvatuksesta ja vuonna 2016 julkaistuun varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin. Monialaiset oppimisympäristöt ja oppimisen alueet liitetään osaksi tutkimusnäkökulmaamme, joten teorian tieto varhaiskasvatuksen oppimisympäristöistä ja oppimisen alueista tukee samalla opinnäytetyötämme. Lisäksi opinnäytetyön tietoperusta koostuu pienryhmätoiminnasta, koska Muksubussiin mahtuu 6-8-lasta ja tällöin toiminta tulee suunnitella ja toteuttaa pienryhmätoimintana. Opinnäytetyössä tuomme tietoa myös Muksubussi Oy:n toiminnasta sekä Muksubussin syntymisestä ja kehitymisestä. Toinen merkittävä osa opinnäytetyön teemaa on luonto- ja ympäristökasvatus, joten aiheeseen liittyvä kirjallisuus lisää ymmärrystämme kyseisen kasvatusnäkökuvan tärkeydestä

ja sen monipuolisista toteuttamismahdollisuuksista varhaiskasvatuksessa. Teoriaosuudessa kerromme yleisesti luonto- ja ympäristökasvatuksesta, kestävän kehityksen kasvatuksesta, luonnosta lapsen oppimisympäristönä ja hyvinvoinnin edistäjänä sekä lapsen osallisuuden merkityksestä luonto- ja ympäristökasvatuksessa. Teoreettisen viitekehyksen kuvaamisen jälkeen avaaamme opinnäytetyöprosessin etenemisen vaihe vaiheelta ja esittelemme valmiin materiaalipaketin. Raportin lopuksi arvioimme MuksuPupu tutustuu lähiympäristöön materiaalipakettia Saarniraivion päiväkodin varhaiskasvattajilta saatujen palautelomakkeiden perusteella sekä yhteistyökumppaneidemme näkemysten pohjalta. Lopussa arvioimme myös opinnäytetyön eettisyyttä ja luotettavuutta, omaa työskentelyämme prosessin aikana sekä pohdimme opinnäytetyön kehittämisehdotuksia ja johtopäätöksiä.

2 Opinnäytetyön lähtökohdat

Opinnäytetyön aihe valikoitui Laurea-ammattikorkeakoulun tarjoamista opinnäytetyöaiheista. Siellä tarjottiin opinnäytetyön tekemistä liittyen Muksubussiin ja kyseinen aihe herätti heti mielenkiintomme. Muksubussi käsitteenä oli meille tuntematon ja se olikin merkittävä syy, miksi lähdimme ottamaan selvää kyseisestä aiheesta. Tutustuttuamme Muksubussi Oy:n kotisivuihin, kiinnostuksemme uutta innovaatiota ja tuotetta kohtaan kasvoi ja sai meidät ottamaan yhteyttä Muksubussin toiseen kehittäjään ja perustajaan Tuomo Toloseen. Yhteydenoton jälkeen pääsimme keskustelemaan aiheesta enemmän ja käynnistämään opinnäytetyöprosessin ja suunnitelmavaiheen. Muksubussi on hyvin uusi innovaatio Suomessa ja siitä tutkimuksen tekeminen oli meille otollinen, sen tuntemattomuuden takia. Toivoimme opinnäytetyöaihetta suunniteltaessa, että se olisi monipuolinen ja mahdollisimman vähän tutkittu. Tämän takia Muksubussiin liittyvä opinnäytetyö tuli meille kuin tilauksesta.

Opinnäytetyöprosessin alusta asti oli selvää, että toteutamme opinnäytetyön toiminnallisena. Opinnäytetyön tuotosta pohtiessa mietimme, minkälainen tuotos voisi olla hyödyksi myös toisille päiväkodeille, joissa on käytettävissä Muksubussi. Yleisesti ajatellen päiväkotien työntekijöitä varmasti hyödyttäisi esimerkiksi valmiiksi tehty opas, jossa kerrottaisiin monipuolisesti Muksubussin käyttömahdollisuuksista.

Tapasimme työelämän yhteistyökumppanit kesäkuussa 2018 ja saimme lisätietoa Muksubussista ja siitä, minkälaista näkökulmaa opinnäytetyöltä toivotaan. Lähtökohtaisesti opinnäytetyössä toivottiin tutkittavaksi, kuinka Muksubussia voitaisiin hyödyntää oppimisympäristön laajentamisen apuvälineenä ja pedagogisen toiminnan toteuttamisessa. Pohtiessamme, mitä kaikkea Muksubussin avulla voidaan tehdä, ymmärsimme, että aiheena se on laaja ja siinä täytyy ottaa tarkasteluun tietty pedagoginen painotus. Esimerkiksi voidaan tutkia, kuinka Muksubussia hyödynnetään kulttuuriin tutustumisessa, luonto- tai liikuntakasvatuksessa. Vaihtoehtoja oli rajaton määrä ja tämän vuoksi valikoimme opinnäytetyötämme ajatellen sopivimman vaihtoehdon ja päädyimme tutkimaan, kuinka Muksubussia voidaan hyödyntää luonto- ja ympäristökasvatuksen toteuttamisen apuvälineenä. Luonto- ja ympäristökasvatus opinnäy-

tetyön tuotoksen näkökulmaksi nousi esille myös yhteistyökumppanien suunnalta, joten siihen näkökulmaan oli helppo tarttua. Yhteistyötapaamisessa keskusteltiin myös siitä, minkälainen tuotoksen pitäisi olla. Dialogisen keskustelun pohjalta muotoutui ajatus luonto- ja ympäristöaiheisesta kartasta, jonka toteuttamisessa hyödynnettäisiin Muksubussia kulkuvälineenä.

3 Muksubussi

Muksubussi Oy on perustettu vuonna 2017 ja sen ovat perustaneet Tuomas Alapuranen ja Tuomo Tolonen. Idea Muksubussista syntyi toisen perustajan Tuomaksen lasten aloittaessa päiväkodin. Tuohon aikaan Tuomas alkoi miettimään että, miten päiväkotilapset saataisiin tutustumaan lähiympäristöön paremmin. Perustajalla itsellään oli myös hyviä kokemuksia sähköpyörän käyttämisestä. Seuraavaksi perustajat alkoivat tekemään taustatutkimusta siitä, mitä esim. Euroopassa on tehty ja Ruotsista löytyikin pyöriä, joilla kuljetettiin jopa kahtatoista lasta kerrallaan. Tämän jälkeen perustajat ottivat yhteyttä Oulun varhaiskasvattajiin ja päättäjiin sekä sopivat ensimmäisestä pilotti hankkeesta, jossa kokeiltaisiin Muksubussia käytännössä. Yrityksen perustamisen alkuvaiheessa perustajat alkoivat jo miettimään Muksubussin kokoa ja mikä sopisi parhaiten suomalaisen varhaiskasvatuksen tarpeeseen. Lopulta päätettiin pyörään, joka voi kuljettaa kahdeksaa lasta kerrallaan, koska yhdellä varhaiskasvattajalla voi olla maksimissaan kahdeksan lasta valvottavana. (Radio Pooki 2018.)

Muksubussi on varhaiskasvatuksen kentälle suunnattu uusi innovaatio. Muksubussilla tarkoitetaan sähköavusteista polkupyörää, jonka tavoitteena on helpottaa päiväkodin lähiympäristöön tutustumista ja erilaisten retkien tekemistä. Sähköavusteisen pyörän polkeminen on kasvattajalle kevyt ja mukava kokemus ja matkat retkipaikkaan taittavatkin hujauksessa. Muksubusseja on kahdenlaisia, pienempi Minimuksubussi, jonka kyytiin mahtuu kuusi lasta ja isompi Muksubussi, jonka kyytiin mahtuu kahdeksan lasta. Muksubussin käyttämisessä on otettu huomioon lasten ja kasvattajien turvallisuus. Ennen retkelle lähtöä lapsille ja aikuisille laitetaan kypärät päähän ja lapsille turvavyöt kiinni sekä lasketaan pyörän turvakaari alas. Pyörää on mahdollista käyttää ympäri vuoden talvirenkaiden ja sadesuojien avulla. (Muksubussi Oy 2018.)

Pyörän käyttäminen on helppoa, koska käyttäjän pitää huolehtia vain siitä, että akku on ladattu. Täydellä akulla voi pyöräillä noin 25 kilometriä. Muksubussin saa käyttöönsä ”avaimet käteen” eli palveluperiaatteella. Tämä tarkoittaa sitä, että niitä vuokrataan kuntien varhaiskasvatuksen käyttöön. Palvelun käyttäminen on asiakkaalle vaivatonta ja riskitöntä, sillä yritys hakee päiväkodilta pyörän huoltoon kaksi kertaa vuodessa sekä palauttaa huollosta pyörän takaisin. Palvelun sisältöön kuuluvat myös asianmukaiset lisävarusteet kuten, kypärä, talvirenkaat, lamput, ja tavarankuljetusvarusteet. (Muksubussi Oy 2018.)

Muksubussitoimintaa löytyy useista kunnista ympäri Suomea kuten, Oulusta, Kemistä, Turusta, Espoosta ja Tampereelta. Yritys laajentaa ja kehittää toimintaansa myös jatkuvasti. Muksu-

bussi onkin mukana aurinkopaneeliprojektissa. Paneelilla voitaisiin mahdollisesti tuottaa sähköä tulevaisuudessa Muksubussien käyttöön. Edellä mainittu kehittämistoiminta tukee kestävä kehityksen, puhtaan liikkumisen ja ympäristöystävällisen sähköntuotannon arvoja, joita Muksubussikin kannattaa ja haluaa edistää toiminnallaan. Toinen kehittämisalue liittyy vammais- ja vanhuspalveluihin, johon ollaan pilotoimassa vierekkäin istuttavaa tandempyörää. (Radio Pooki 2018.)

Kuvio 1: Muksubussi

4 Varhaiskasvatus

Elokuussa vuonna 2015 voimaan tullut varhaiskasvatuslaki muodostaa ja määrittää varhaiskasvatuksen käsitteenä. Varhaiskasvatuslaissa määritellään varhaiskasvatuksen olevan lapsen opetuksen, kasvatuksen ja hoidon suunnitelmallinen ja tavoitteellinen kokonaisuus. Lisäksi termiä pedagogiikka painotetaan varhaiskasvatuksen määrittelemisessä, koska pedagogiikan ympärille muodostuu varhaiskasvatustoiminta. (Heinonen, Iivonen, Korhonen, Lahtinen, Muuronen, Semi & Siimes 2016, 20-21.) Varhaiskasvatusta ja sen tarjoamista säätelee varhaiskasvatuslaki. Laissa määritellään varhaiskasvatuksen tavoitteet ja lasten oikeudet varhaiskasvatukseen. Lisäksi Opetushallituksen laatima valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma ja päivähoitoasetus täydentävät varhaiskasvatuksen toteutumista. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 8.)

Varhaiskasvatuslain mukaan varhaiskasvatusta voidaan järjestää siihen varatussa tilassa, josta käytetään tunnetusti nimitystä päiväkotitoiminta. Sen lisäksi varhaiskasvatusta järjestetään perhepäivähoidossa, sekä leikki- ja kerhotoiminnassa. Kunnilla on velvollisuus järjestää varhaiskasvatusta sellaisin toimintamuodoin ja niin laajasti kuin omassa kunnassa on tarvetta. Kaikki alle kouluikäiset lapset ovat asuinpaikasta riippumatta oikeutettuja osallistumaan varhaiskasva-

tukseen. (Heinonen ym. 2016, 21, 33.) Vuodesta 2015 esikoulu muuttui pakolliseksi ja maksuttomaksi kaikille kuusivuotiaille lapsille ja he ovat oikeutettuja saamaan sitä omassa kunnassaan (Helenius & Lummelahti 2018, 170).

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on edistää ja tukea lapsen tasapainoista ja kokonaisvaltaista kasvua, oppimista ja kehitystä, sekä hyvinvointia ja terveyttä. Huoltajilla on ensisijainen vastuu lasten kasvattamisesta, mutta varhaiskasvatus on omalta osaltaan tukemassa ja täydentämässä kodin kasvatustehtävää. Yhteistyössä vanhempien kanssa muodostetaan yhteinen kasvatusnäkemys, joka palvelee lapsen kokonaisvaltaista kehitystä parhaiten. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 8, 15.) Varhaiskasvatuksessa tehdään myös yhteistyötä eri asiantuntijayhteisön kanssa, jotka tarjoavat omalta osaltaan tukea lapsen kasvuun ja perheiden kasvatustyöhön. Näitä yhteistyöverkostoja ovat yleisemmin neuvolat, erityisopettajat, puheterapeutit, psykologit ja toimintaterapeutit. Näiden yhteistyötahojen kanssa muodostetaan moniammatillinen tiimi yhdessä päivähoiton työntekijöiden ja lapsen vanhempien kanssa. (Helenius & Lummelahti 2018, 21.)

Oppiminen on elinikäinen prosessi ja sen perustan luovat varhaiskasvatus, esiopetus ja perusopetus. Kaikki edellä mainitut vaiheet ovat tärkeitä lapsen elinikäisen oppimisen kannalta. Monipuolisella varhaiskasvatuksella edistetään muun muassa lasten fyysisiä, motorisia, kognitiivisia ja sosiaalisia taitoja. Varhaiskasvatuksessa pyritään turvaamaan jokaisen lapsen oppiminen erilaisilla harjoitteilla ikäkauteen ja kehitykseen nähden sekä tarjoamalla monipuolista ja pedagogista varhaiskasvatustoimintaa. Niistä yleisimpiä ovat muun muassa liikunnalliset, taiteelliset, musiikilliset ja leikinomaiset oppimiskokemukset. Varhaiskasvatuksen tulee olla tavoitteellista, vuorovaikutuksellista ja yhteistoiminnallista. Lasten tulee olla toisiinsa nähden tasa-arvoisia ja yhdenvertaisia. Tämän takia kiusaamisen ja syrjäytymisen ehkäisy on yksi varhaiskasvatuspalveluiden tärkeimmistä tehtävistä. Varhaiskasvatuksessa syrjäytymisvaarassa olevat lapset pyritään huomaamaan varhaisessa vaiheessa ja puuttumaan siihen ennaltaehkäisevästi. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016. 14-15, 18.)

4.1 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet

Opetushallituksen varhaiskasvatuksen asiantuntijavirasto on laatinut vuonna 2016 kolmitasoisien varhaiskasvatussuunnitelmakokonaisuuden, jota ohjaa varhaiskasvatuslaki. Edellä mainittu kokonaisuus sisältää valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, paikalliset varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, sekä lasten omakohtaiset varhaiskasvatussuunnitelmat. Yhteinen nimitys kyseiselle perusteasiakirjalle on Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteita tulee varhaiskasvatuksen järjestäjien noudattaa, koska kyseessä on oikeudellinen määräys varhaiskasvatuksen toteuttamisesta. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 8.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa 2016 määritetään varhaiskasvatuksen keskeiset tavoitteet ja sisällöt, lisäksi kuvataan yhteistyötä varhaiskasvatuksen järjestäjien ja lasten huoltajien kanssa. Varhaiskasvatussuunnitelma sisältää myös lasten varhaiskasvatussuunnitelmien laadintaan ohjeistukset sekä kuvauksen moniammatillisesta yhteistyöstä. Varhaiskasvatuksen järjestämistä, toteuttamista sekä sen kehittämistä ohjaavat ja tukevat varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Näiden edellä mainittujen lisäksi varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden tehtävänä on laadukkaan ja yhdenvertaisen varhaiskasvatuksen edistäminen koko maan laajuisesti. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden tarkoituksena on myös mahdollistaa tasa-arvoiset lähtökohdat lasten kokonaisvaltaiselle kasvulle, kehitykselle ja oppimiselle varhaiskasvatuksessa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 8.)

Valtakunnallisten varhaiskasvatussuunnitelmien pohjalta varhaiskasvatuksen järjestäjät laativat paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmansa. Paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat valmistellaan yhdessä paikallisen opetuksen, sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisten kanssa. Kyseinen varhaiskasvatussuunnitelma määrittelee, tukee ja ohjaa varhaiskasvatuksen toteutumista ja järjestämistä tietyllä alueella. Paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat voidaan laatia niin, että ne koskevat sekä päiväkotia tai muuta varhaiskasvatusta tarjoavaa palvelua. Toinen vaihtoehto on tehdä jokaiselle toimintamuodolle oma paikallinen varhaiskasvatussuunnitelmansa. Laatiessa paikallista varhaiskasvatussuunnitelmaa pitää ottaa huomioon paikalliset lasten tarpeet, mahdolliset erityispiirteet ja pedagogiset painotukset, lisäksi arviointi- ja kehittämistyön tulokset koskien varhaiskasvatusta. Huomioon otetaan myös muun muassa paikallinen esiopetus- ja perusopetussuunnitelma. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 9.)

Jokaiselle lapselle laaditaan henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma päiväkodissa ja perhepäivähoidossa. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmalla pyritään turvaamaan kasvatuksen, hoidon ja opetuksen suunnitelmallisuus ja tavoitteellisuus lapsikohtaisesti. Suunnitelman lähtökohdaksi on ottaa huomioon lapsen etu ja henkilökohtaiset tarpeet. Laatiessa lapsen varhaiskasvatussuunnitelmadokumenttia, siihen merkitään toimenpiteitä ja tavoitteita, joilla varmistetaan lapsen kokonaisvaltainen hyvinvointi, kehitys ja oppiminen päiväkodissa tai perhepäivähoidossa. Lisäksi lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan merkitään lapsen mielenkiinnonkohteet, osaaminen, vahvuudet ja mahdollinen tuen tarve ja sen toteuttamistavat. Lasten varhaiskasvatussuunnitelmia otetaan huomioon, kun suunnitellaan lapsiryhmän oppimisympäristöjä ja pedagogista toimintaa. Lastentarhanopettaja vastaa lapsen varhaiskasvatussuunnitelman luomisesta yhdessä huoltajien kanssa, ottaen huomioon lapsen toiveet ja näkemykset. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 10-11.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa 2016 määritellään varhaiskasvatuksen pedagogiseksi tehtäväksi lasten laaja-alaisen osaamisen vahvistamisen. Ammattisanana pedagogiikka tarkoittaa varhaiskasvatushenkilöstön ammatillisesti toteuttamaa suunnitelmallista ja määrätie-

toista lapsiryhmän toimintaa, oppimisen ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Pedagogiikan ympärille muodostuvat varhaiskasvatuksen oppimisympäristöt, toimintakulttuurit ja kokonaisuus lasten kasvatuksesta, hoidosta ja oppimisesta. Vuorovaikutus lasten, henkilöstön ja ympäristön kanssa muodostaa yhtenäisen kokonaisuuden kasvatuksen, hoidon ja oppimisen kanssa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 20-21.)

Varhaiskasvatuksessa lasten kasvatuksella tarkoitetaan toimintaa, jonka avulla välitetään kulttuurisia arvoja, normeja ja tapoja seuraavalle sukupolvelle. Lapsia ohjataan kasvatuksen avulla omien mielipiteidensä muodostamiseen ja ilmaistamiseen sekä henkilökohtaisen identiteetin muotoutumiseen. Lasten hoidolla tarkoitetaan fyysisten tarpeiden huolehtimista ja empaattista välittämistä. Varhaiskasvatuksen hoitotilanteet kuten pukeminen, ruokailu ja hygieniasta huolehtiminen ovat samanaikaisesti opetus- ja kasvatustilanteita. Päivittäin toistuvissa hoitotilanteissa opitaan itsensä huolehtimisen taitoja, vuorovaikutustaitoja ja hyvien tottumusten omaksumista. Lasten opetus määräytyy varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden oppimiskäsityksestä. Varhaiskasvatuksessa lapsia motivoidaan ja innostetaan uusien asioiden opetteluun sekä erilaisten tapojen avulla oppimiseen. Lapset ovat luonnostaan uteliaita ja tutkimisen haluisia, mitä hyödynnetään varhaiskasvatuksen opetustilanteissa. Lisäksi lasten kehittyvät taidot, vahvuudet ja yksilölliset tarpeet otetaan huomioon, kun suunnitellaan varhaiskasvatuksen opetustilanteita. Opetuksella tavoitellaan lasten oppimisen edistämistä ja avustetaan lapsia luomaan omia päätelmiä itsestään, ympäröivästä maailmasta ja toisista ihmisistä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 21.)

Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan keskiössä on hyvinvoiva ja oppiva lapsi, jonka perustana ovat lapsuuden oppimiskäsitys ja arvoperusta. Tavoitteelliseen varhaiskasvatustoiminnan suunnitteluun vaikuttaa perustan lisäksi lasten tarpeet ja mielenkiinnon kohteet, oppimisen alueet ja laaja-alainen osaaminen. Varhaiskasvatussuunnitelman 2016 mukaan oppimisen alueet sisältävät pedagogisen toiminnan olennaiset sisällöt ja tavoitteet, joiden suunnitteluun ja toteutukseen lapset osallistuvat yhdessä varhaiskasvattajien kanssa. Oppimisen alueet ovat jaettu viideksi eri kokonaisuudeksi, joita lasten tulee saada monipuolisesti kokea. Näitä oppimisen alueita ovat Kielten rikas maailma, Ilmaisun monet muodot, Minä ja meidän yhteisömme, Kasvan, liikun ja kehityn sekä Tutkin ja toimin ympäristössäni. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 36-37.) Seuraavissa kappaleissa kuvataan lyhyesti jokainen oppimisen alue.

Kielten rikas maailma kokonaisuutena pitää sisällään kielellisten taitojen ja valmiuksien kehittämisen. Varhaiskasvatuksessa lapsia tuetaan kielellisten taitojen eri osa-alueilla kuten vuorovaikutustaitojen harjoittelussa, kielen ymmärtämisessä, puheen tuottamisessa ja lisäksi sanavaraston ja kielellisen muistin kehittämisessä. Nämä kaikki osa-alueet vahvistavat lapsen kielellisen identiteetin kehittymistä. Toinen oppimisen alue on Ilmaisun monet muodot, joka sisältää kuvallisen, musiikillisen, kehollisen ja sanallisen ilmaisun tavoitteet. Monipuoliset

ilmaisutavat mahdollistavat lapsille erilaisia tapoja kokea ja jäsentää ympärillä olevaa maailmaa heitä itseään kiinnostavalla ja rohkaisevalla tavalla. Minä ja meidän yhteisömme kehittämisen oppimisen osa-alueina ovat muun muassa ympäristön monimuotoisuuden hahmottaminen ja siinä jäsenenä toimiminen. Lisäksi eettinen ajattelu ja katsomuskasvatuksen teemat kuuluvat tähän kategoriaan. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 40-44.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa painotetaan fyysisen aktiivisuuden merkitystä lasten hyvinvoinnille, kasvulle ja oppimiselle. Varhaiskasvatuksessa pyritäänkin turvaamaan lasten päivittäinen liikunnan määrä monipuolisten liikunta menetelmien avulla. Kasvan, liikun ja kehityn oppimisen alueessa tavoitteena on lapsen kannustaminen liikkumaan yhdessä vanhempien kanssa sekä sisätiloissa, että ulkona. Lisäksi tavoitteena on saada lapsi omaksumaan terveelliset ruokailutottumukset. Tutkin ja toimin ympäristössäni on viides oppimisen alue ja sen sisältö muotoutuu ympäristökasvatuksesta, matemaattisesta ajattelutavasta ja teknologiakasvatuksesta. Tarkoitus on, että lapsi oppii havaitsemaan ja jäsentämään ympäristöä, opettelemaan uutta ja ymmärtämään syy- ja seuraussuhteita. Nämä viisi oppimisenaluetta muodostavat varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan yhdessä laaja-alaisen osaamisen, arvoperustan, oppimiskäsityksen ja lasten mielenkiinnon kohteiden kanssa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 44-46.)

4.2 Varhaiskasvatuksen oppimisympäristöt

Varhaiskasvatuslaissa määritellään, että varhaiskasvatuksen tavoitteena on turvata jokaiselle lapselle kasvaminen kehittävässä, turvallisessa ja oppimista edistävässä kasvatusympäristössä (L 36/1973, 2 §). Varhaiskasvatuksessa käsitteellä oppimisympäristö tarkoitetaan paikkoja, tiloja, välineitä, käytäntöjä ja yhteisöjä, jotka vahvistavat lasten monipuolista oppimista, kehitystä, vuorovaikutustaitoja sekä laaja-alaista osaamista. Hyvä oppimisympäristö on suunniteltu ja rakennettu yhdessä lasten kanssa. Toimiva oppimisympäristö tukee myös lapsen luontaista uteliaisuutta, innostaa tutkimaan maailmaa kaikilla aisteilla ja kannustaa lasta ilmaisemaan itseään. Oppimisympäristöt on jaettu kolmeen ulottuvuuteen fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen oppimisympäristöön. (Helenius & Lummelahti 2018, 132; Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 31-32.)

Fyysiseen oppimisympäristöön kuuluvat päiväkodin rakennetut tilat, kalusteet, välineet ja esineet sisällä, että ulkona. Suunnitellessa fyysisiä oppimisympäristöjä täytyy ottaa huomioon ergonomia, viihtyvyys, esteettömyys sekä sisäilman laatu ja valaistukset. (Helenius & Lummelahti 2018, 132-133.) Fyysisen oppimisympäristön tarkoituksena on olla tukemassa lasten toimintaa, oppimista ja kehitystä sekä mahdollistaa itsenäisen toiminta. Päiväkodissa materiaalit ja tavarat tulisi asettaa näkyville niin, että lapsi pystyy halutessaan ottamaan tavarat ilman aikuisen apua. Päiväkodin tilat olisi hyvä suunnitella niin, että lapsilla on tilaa leikkiä, liikkua, pelata, askarrella tai halutessaan olla yksin. Fyysinen oppimisympäristön rakentami-

seen lasten olisi hyvä saada vaikuttaa, koska silloin varhaiskasvatustoiminta on lapsilähtöistä ja oppimisympäristöt palvelevat lasten tarpeita paremmin. (Castrén & Eskelinen 2010, 20-21.)

Psyykkinen, emotionaalinen ja kognitiivinen oppimisympäristö kuuluvat samaan kategoriaan tarkoittaen hieman eri asioita. Psyykkisen oppimisympäristön tulisi tarjota lapsille mielihyvää ja mahdollistaa lasten oppimisen ja kehityksen. Lisäksi jokaisen lapsen tulisi saada päiväkodissa leikkiseuraa ja tuntee yhteenkuuluvuuden tunnetta. Tasa-arvoinen kohtelu ja huomioiminen ehkäisevät lasten syrjäytymistä ja ovat tärkeässä osassa psyykkisessä oppimisympäristössä. Emotionaalinen oppimisympäristö liittyy tunteiden ilmaisuun ja niiden käsittelemiseen. Lapselle tulee tarjota välittävä ja rohkaiseva ympäristö yhdessä päiväkodin työntekijöiden sekä toisten lasten kanssa. Emotionaalisessa oppimisympäristössä saa kysellä ja jakaa kokemuksia mieltä painavista asioista, tietäen tulevansa kuulluksi. Kognitiivinen oppimisympäristö puolestaan vahvistaa lasten oppimisprosesseja ja kehittää tiedonhankintataitoja. Lapset oppivat toisiltaan erilaisten ryhmä- tai paritöiden avulla, joissa he voivat pyytää apua toisiltaan sitä tarvittaessa, ja tämä lisää lasten yhteisöllisyyden tunnetta. (Helenius & Lummelahti 2018, 134-135.)

Lasten vanhemmat, sukulaiset sekä hoitopaikan lapset ja aikuiset muodostavat vuorovaikutuksen avulla sosiaalisen oppimisympäristön. Sosiaaliset tilanteet ovat kehittäviä lasten kielellisten taitojen harjaantumisessa ja käyttäytymismallien vakiintumisessa. Päiväkodin turvallisen sosiaalisen oppimisympäristön muodostaa luotettavat ja lapset yhdenvertaisesti huomioivat lapsiryhmän kasvattajat, jotka huolehtivat ryhmän toiminnasta ja yhdessä sovittujen sääntöjen noudattamisesta. (Helenius & Lummelahti 2018, 135-136.)

Jokainen edellä mainittu oppimisympäristö on tärkeässä roolissa laaja-alaisessa oppimisympäristössä. Oppimisympäristöjä suunniteltaessa tulee ottaa huomioon lasten etu, heidän toiveensa sekä mielenkiinnon kohteet. Oppimisympäristöjen tulee houkutella lapsia uusien asioiden opetteluun, monipuolisiin leikkeihin, tutkimiseen, fyysiseen aktiivisuuteen ja taiteelliseen ilmaisuun. Oppimisympäristöjä muokataan ja kehitetään jatkuvasti huomioiden fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen ulottuvuus. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 31.)

4.3 Pienryhmätoiminta varhaiskasvatuksessa

Nykypäivänä päiväkotien lapsiryhmät ovat kasvaneet suuremmiksi kuin ennen vanhaan ja se tuottaa haasteita muun muassa lapsilähtöisessä toiminnassa ja lasten yksilöllisessä huomioimisessa. Tämän takia päiväkodeissa on otettu käytäntöön uusia ryhmätoimintamalleja ja näistä suositaan eniten pienryhmätoimintaa. Pienryhmätoiminnassa lapsiryhmä on jaettu pienempiin ryhmiin, joissa kasvattaja on vuorovaikutuksessa vain oman pienryhmänsä lasten kanssa. Pienryhmien koko voi vaihdella jopa kahdesta lapsesta kymmeneen lapseen ja yleensä pienryhmien jakoon vaikuttaa lasten iät, kehitystasot ja mahdolliset tuen tarpeet. Pienryhmät voi-

daan muodostaa homogeenisesti, joka tarkoittaa, että pienryhmä muodostuu sellaisista lapsista, jotka ovat saman ikäisiä ja omaavat samat taidot. Toinen mahdollisuus on muodostaa sekaryhmiä, joita kutsutaan puolestaan heterogeeniseksi ryhmäksi. Tällaisessa heterogeenisessä ryhmässä lasten ikä ja taitotaso voi vaihdella suurestikin. (Savolainen 2013, 17-18.)

Päiväkodeissa saattaa olla käytössä omahoitajamalli, jossa jaetut pienryhmät pysyvät samoina koko ajan. Omahoitajamallissa jokaiselle pienryhmälle on nimetty omahoitaja, joka toimii suurimmaksi osaksi vain oman pienryhmänsä kanssa. Tällaisessa omahoitajamallissa vastuu pienryhmän toiminnan suunnittelusta ja toteutuksesta kuuluu omahoitajalle ja hän samalla vastaa enimmäkseen myös oman pienryhmänsä hoito- ja siirtymätilanteista. Pienryhmän pysyvyys edistää ryhmäytymistä ja tällöin lapset oppivat tuntemaan oman pienryhmänsä lapset paremmin ja luottamaan toisiinsa. (Savolainen 2013, 18-19.)

Pienryhmätoiminnan avulla isojen lapsiryhmien varhaiskasvatustoiminta saadaan lapsilähtöisemmäksi. Lasten mielenkiinnon kohteet ja henkilökohtaiset tarpeet pystytään pienryhmätoiminnan avulla ottamaan huomioon paremmin, ja suunnittelemaan omalle pienryhmälle heidän tarpeitansa vastaavaa varhaiskasvatustoimintaa. Pienryhmän kasvattajan on helpompaa havainnoida omaa pienryhmäänsä ja tunnistaa lasten henkilökohtaiset tarpeensa. Jokainen lapsi on helpompi kohdata yksilöllisesti, kun heitä on pienempi määrä. Samoin pedagoginen toiminta on mahdollista rajata sellaiseksi, että jokaisen lapsen vahvuudet, kehittämistarpeet sekä mahdollinen erityinen tuki otetaan siinä huomioon. Lapsen osallisuus mahdollistuu pienryhmätoiminnan suunnittelussa paremmin kuin koko päiväkotiryhmässä. Lapsi pystyy vaikuttamaan pienryhmässä enemmän siihen, mitä päiväkodissa tehdään minäkin päivänä ja tällöin lapsi tuntee vahvemmin osallisuuden tunnetta. (Savolainen 2013, 20-21.)

5 Luonto- ja ympäristökasvatus

Luonnolla ja ympäristöllä tarkoitetaan arjessa usein samaa asiaa, mutta ne eivät ole aivan samoja asioita, kun asiaa pohditaan tarkemmin. Lapsuuden kokemukset ja sosiaalisen ympäristön antamat merkitykset vaikuttavat meidän jokaisen omaan käsitykseen siitä, mitä luonnolla tarkoitetaan. Luonto voidaan määritellä useilla eri tavoilla, kuten villiksi, koskemattomaksi, kaukaiseksi ja seikkailun kohteena olevaksi metsäksi. Toinen määrittelytapa on erottaa luonto ja luonnollinen ihmisen tekemästä. Luonnon voi määritellä myös raaka-aineiden, tutkimuksen ja luokittelun kohteeksi. Neljäs tapa määritellä luontoa on ymmärtää se monimuotoisten ekosysteemien kokonaisuudeksi, jossa kaikki osat vaikuttavat kaikkeen ja ovat riippuvaisia toisistaan. Käsitteenä ympäristö voidaan liittää useisiin asioihin kuten, oppimisympäristöön tai ympäristöongelmaan. Ympäristöä tulee tarkastella monesta eri näkökulmasta niin henkilökohtaisesta, sosiaalisesta, yhteiskunnallisesta kuin luonnontieteellisestä. Tärkeää ympäristökasvatuksessa on tiedostaa se, mitä ympäristö merkitsee itselle henkilökohtaisesti. Jos

henkilökohtaista merkitystä ympäristöä kohtaan ei synny, niin tuloksena voi olla ympäristöstä vieraantumisen ja välinpitämättömyys. (Parikka-Nihti & Suomela 2014, 17-18.)

YK:n ympäristökasvatuskonferenssissa Tbilissä vuonna 1977 on hyväksytty maailmanlaajuiset ympäristökasvatuksen tavoitteet. Tavoitteet ovat edelleen ajankohtaisia nykypäivänä ja antavat suuntaa ympäristökasvatukselle. Julistuksen päätavoitteena on kasvattaa ihmisiä tietoisuuteen ja huoleen taloudellisten, sosiaalisten, poliittisten ja ekologisten tekijöiden toisista riippuvasta suhteesta. Toisena tavoitteena on mahdollistaa, opettaa ja tarjota ihmisille tietoa, taitoja, arvoja ja asenteita, joita tarvitaan ympäristön parantamiseen ja suojeluun. Kolmantena tavoitteena kehittää uusia ympäristöön liittyviä toimintamalleja yksilöille, ryhmille ja koko yhteiskunnalle. (Parikka-Nihti & Suomela 2014, 20; Sunikka 2010, 4.)

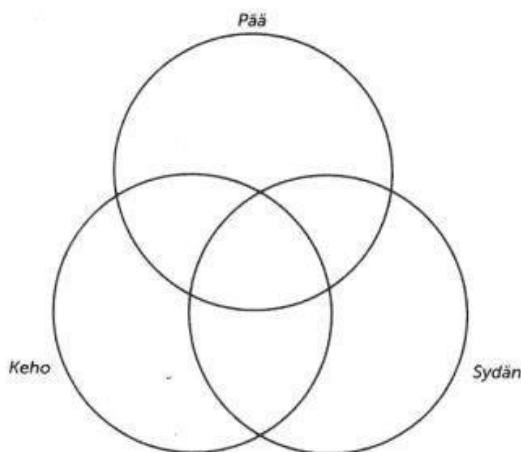
Ympäristökasvatus tarkoittaa kasvatuksellista toimintaa, jonka tavoitteena on saada ihmiset tiedostamaan riippuvaisuutensa ympäristöstään ja lisätä ympäristömyönteisiä asenteita. Kasvatuksen keskeisenä tavoitteena on kasvattaa ympäristötietoinen kansalainen. Ympäristötietoiselle ihmiselle on ominaista toimia ympäristössä sitä mahdollisimman vähän kuormittavasti. Ympäristömyönteisen kansalaisen tunnistaa myös positiivisesta asenteesta ja motivaatiosta toimia ympäristömyönteisesti. Ympäristömyönteisen kansalaisen ominaisuuksiin kuuluvat myös hyvä itsetunto, usko omaan vaikuttamismahdollisuuksiin ja osallisuuden sekä yhteenkuuluvuuden tunteet ympäristöä ja sosiaalisia yhteisöjä kohtaan. Tärkeää ympäristökasvatuksessa on opettaa asioita ja taitoja, joita tarvitaan fyysisen ja sosiaalisen ympäristön tilan parantamiseksi ja suojelemiseksi. Varhaislapsuuden kokemuksilla erilaisista ympäristöistä on iso vaikutus siihen, miten hyvin ympäristökasvatuksen tavoitteet saavutetaan. Tämän takia onkin tärkeää jo päiväkodissa antaa lapsille tietoa ja opettaa taitoja, joita tarvitaan ympäristön suojeluun ja hoitamiseen. Lapsena on tärkeää oppia ymmärtämään myös oman ja muiden ihmisten toiminnan vaikutukset ympäristöön. Ympäristökasvatuksen elinikäisen oppimisen pohja luodaan jo varhaislapsuudessa. (Parikka-Nihti & Suomela 2014, 20-23.)

Ympäristökasvatus on ennen kaikkea arvokasvatusta. Tärkeitä arvoja ovat toisten ihmisten ja ympäristön huomioiminen, välittäminen, huolenpito ja vastuunkanto. Ympäristökasvatus ei saa olla irrallinen osa varhaiskasvatusta ja opetusta, vaan se tulisi näkyä arjessa päivittäin. Lapselle itselleen on tärkeää syntyä kokemus siitä, että hänestä huolehditaan ja välitetään. Tämän jälkeen lapsi voi vasta välittää läheisistään ja myöhemmin ympäristöstään. Kasvattajien tehtävänä on opettaa lapselle välittämisen ja vastuunkannon kulttuuria, jotta lapsesta voi kasvaa vastuuntuntoinen ja toisista ihmisistä sekä ympäristöstä välittävä henkilö. (Parikka-Nihti & Suomela 2014, 31-32.)

5.1 Ympäristökasvatus varhaiskasvatuksessa

Lapsen kokonaisvaltainen kehittyminen niin fyysisesti, emotionaalisesti kuin kognitiivisesti on ympäristökasvatuksen lähtökohta. Kasvatuksessa tulisikin huomioida monipuolisesti lapsen

pää, sydän ja keho kesyp- mallin mukaisesti. Kehollisuus tarkoittaa toimimista ympäristössä, sydän symboloi kiinnostuneisuutta, välittämistä ja halua huolehtia ympäristöstä ja pää viittaa ympäristöä koskevaan tietoainekseen ja arviointikykyyn. Varhaiskasvatuksessa toteutuvalla ympäristökasvatuksella on merkitystä, koska lapsuudessa muodostetaan perusta ympäristöön liittyville arvoille, käsityksille ja tavoille toimia ympäristöä säästävasti. (Parikka-Nihti & Suomela 2014, 11, 28.)

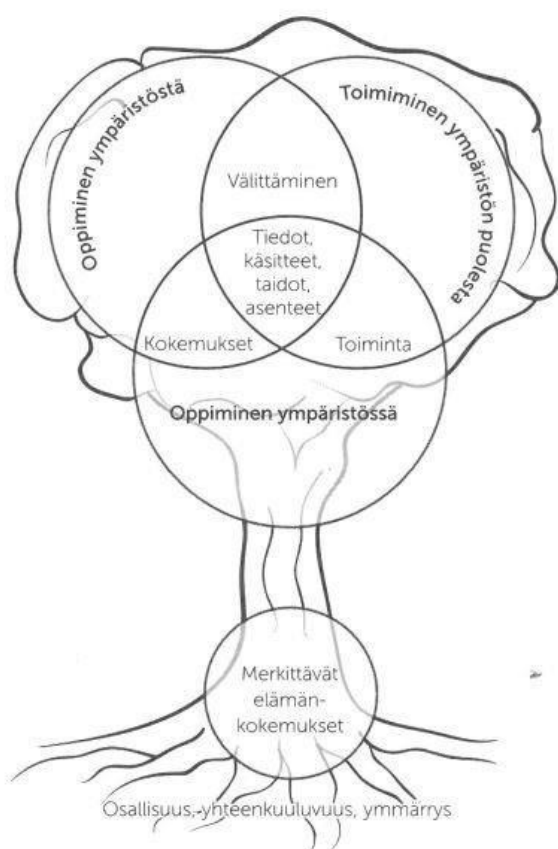
Kuvio 2: Kesyp-malli

Ympäristökasvatuksen tavoitteena on kasvattaa lapsesta elintavoiltaan vastuullinen, joka miettii kulutusvalintojaan ja energian käyttöönsä. Tavoitteena on myös vahvistaa ja edistää lapsen positiivista suhdetta luontoon ja ympäristöön. Lapselle syntyy positiivinen ja vastuullinen ympäristösuhde, kun hän saa viettää riittävästi aikaa erilaisissa ympäristöissä, etenkin luonnonvaraisessa ympäristössä. Hyvän ympäristösuhteen rakentumiseksi tarvitaan ympäristökokemuksia kaikille aisteille, koska aistien avulla ihminen on yhteydessä ulkoilmaan, tunteisiinsa ja kehoonsa. (Parikka-Nihti & Suomela 2014, 66-67.)

Kasvattajilla on merkittävä rooli pienten lasten tutustuessa ympäristöönsä ja rakentaessa henkilökohtaista luontosuhdetta. Kasvattajien tehtävänä on tarjota kasvatettaville kokemuksia ympäristöstä, monipuolista toimintaa ympäristössä ja tietoja sekä taitoja, joita tarvitaan ympäristöstä huolehtimisessa. Sosiaalisen ympäristön eli kasvattajien tulee olla kiinnostuneita pienten lasten kokemuksista, jotta oppimista voi tapahtua. Lapsen kokemukset osallisuudesta ja vaikuttamisesta esim. toiminnan suunnittelemiseen edistävät ja kasvattavat hänen positiivista asennetta ympäristöä ja luontoa kohtaan. (Parikka-Nihti & Suomela 2014, 27-28.)

Joy Palmer (1998) on luonut tunnetun puumallin jäsentämään ympäristökasvatusta. Mallia voidaan käyttää varhaiskasvatuksessa ympäristökasvatuksen suunnittelun ja toteuttamisen apuna. Keskeisenä ajatuksena on oppiminen ympäristössä ja ympäristöstä sekä toimiminen

ympäristön puolesta. Oppiminen ympäristössä sisältää pohdintaa siitä, missä ja millaisissa ympäristöissä pedagoginen toiminta tapahtuu päiväkotipäivän aikana. Oppimisella ympäristöstä puolestaan tavoitellaan empatian kokemusten syntymistä ja ympäristöstä huolehtimiskyvyn kehittymistä. Esimerkiksi lapsen mahdollisuus hoitaa eläimiä vaikuttaa positiivisesti empatiakyvyn kehittymiseen. Toimiminen ympäristön puolesta on sidoksissa vahvasti aikuisen tarjoamaan malliin. Nykyään puhutaan myös laajennetusta puumallista, koska viime vuosien ympäristöasenteisiin liittyvät tutkimukset ovat alkaneet korostamaan osallisuuden, voimaantumisen ja yhteenkuuluvuuden merkitystä ympäristövastuullisessa toiminnassa. (Parikka-Nihti & Suomela 2014, 23-26.)

Kuvio 3: Laajennettu Palmerin puumalli

Oppimiseen ympäristössä liittyvät myös vahvasti toiminnallisuuden ja kokemuksellisuuden periaatteet. Alle kouluikäiset lapset oppivat ympäristössä leikkimällä, liikkumalla ja tutkimalla. Päiväkodissa tehtävät retket lähimetsiin ja -ympäristöihin rikastuttavat lapsen ympäristöön liittyviä tietoja, taitoja ja asenteita. Kasvattajilla on monenlaisia keinoja tukea lapsen oppimista ympäristössä, kuten aistiharjoitukset, valokuvien ottaminen ja erilaisten luontoäänten äänittäminen tabletille. Jokaisen lapsen kokemukset ovat erilaisia, joten niiden jakaminen ryhmässä on tärkeää monipuolisen ympäristösuhteen rakentumisen kannalta. Oppimiseen ympäristössä sisältyvät niin luonnonvarainen kuin rakennettu ympäristö. Rakennetussa ympä-

ristössä kokemuksia voidaan saada esim. arkkitehtuurista, kulttuurista, liikenteestä ja erilaisista työpaikoista. (Raittila 2017, 216-218.)

Lapsen etsiessä tietoa esim. kirjan avulla vuodenaajoista, niin silloin hän on oppimassa ympäristöstä. Ympäristöstä oppimisen tavoitteena on edistää lapsen luonnontuntemusta, suhdetta luontoon ja ympäristöherkkyyttä. Kasvattajien keinoja edistää lapsen oppimista ympäristöstä on lukuisia kuten, luontokokemusten mahdollistaminen, tutkiminen ja tutustuminen kasveihin, eläimiin sekä luonnonilmiöihin, luokitteluharjoitukset ja käsitteiden oppiminen. (Raittila 2017, 218.)

Toimimiseen ympäristön puolesta liittyy olennaisesti arvokasvatuksellinen näkökulma. Kasvattajien konkreettisella toiminnalla ja mallilla esim. roskien keräämisestä, kierrättämisestä ja energian säästämisestä, lapsi oppii asioita siitä, mitä ympäristön hyväksi toiminen tarkoittaa. Konkreettisen toiminnan myötä lapsi saa onnistumisen kokemuksia ja varmuutta siitä, että osaa toimia ympäristöä säästävällä tavalla. Pienestä pitäen aloitettu toimiminen kestävä kehityksen elämäntavan mukaisesti antaa motivaatiota toimia niin myös aikuisena. Tärkeää on myös jo lapsena saada kokemuksia omaan ympäristöön vaikuttamisesta, jotta toimintamalli olisi vahva myös lapsen kasvaessa aktiiviseksi ympäristövastuulliseksi kansalaiseksi. (Raittila 2017, 220.)

5.2 Luonto lapsen oppimisympäristönä ja hyvinvoinnin edistäjänä

Luonto toimii yhtenä varhaiskasvatuksen oppimisympäristönä. Luonto tarjoaa monipuolisia materiaaleja ja kokemuksia sekä mahdollisuuksia leikkimiseen, liikkumiseen ja tutkimiseen. Leikkiminen on lapselle keskeinen tapa toimia. Leikki edistää ja kehittää lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia. Leikkiessään lapsi oppii monenlaisia taitoja tiedostamatta oppimistaan, koska itse leikki on lapselle merkityksellistä. Lapsi oppii leikin avulla mm. luomaan sosiaalisia suhteita, rakentamaan käsitystä itsestään ja muista sekä käyttämään mielikuvitusta. Leikki mahdollistaa lapselle myös vaikeiden kokemusten käsittelemisen. Leikin tärkein tehtävä on tuottaa lapselle iloa ja mielihyvää. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 38.) Suunnittelemattomien leikkiympäristöjen, kuten luonnon merkitystä on korostettu mielikuvituksen rikastajana. Luonnossa on saatavilla paljon materiaalia, joita lapsi voi hyödyntää rakentelu-, mielikuvitus- ja keräilyleikeissä. Tällaisia materiaaleja ovat esimerkiksi kivet, vesi, kepit, kasvit ja lehdet. Luonto on leikkiympäristönä monipuolinen ja tarjoaa mahdollisuudet erilaisiin leikkeihin jokaisena vuodenaikana. Veden olomuotojen (jää) ja lämpötilojen (kesä vs. talvi) muutokset muuttavat ympäristöä ja antavat mahdollisuuden erilaisiin leikkeihin ja pohdintoihin ympäristöstä. (Parikka-Nihti & Suomela 2014, 71, 73.)

Varhaiskasvatuksen yhtenä tavoitteena on edistää lapsen liikunnallisuutta ja kehittää motorisia taitoja. Liikkumisen apuna tulisi hyödyntää kaikkia aisteja ja eri materiaaleista valmistettuja liikuntavälineitä. Kasvattajien on tärkeää huolehtia myös, että ohjatun liikunnan lisäksi

lapsella on riittävästi aikaa omaehtoiseen liikkumiseen. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 46.) Luonto oppimisympäristönä tarjoaa erinomaiset mahdollisuudet yllä todettujen tavoitteiden toteuttamiseksi. Luonto mahdollistaa omaehtoisen liikkumisen vaihtelevassa ja monipuolisessa ympäristössä. Motorististen taitojen kehittämiseen luonto toimii loistavana oppimisympäristönä. Luonnossa lapsi harjoittelee lukuisia motorisia taitoja, kuten tasapainon hallintaa, kiipeämistä, kantamista, keräämistä ja ryömimistä. Oppiminen tapahtuu epätasaisien ja vaihtelevien pintojen, kivien, maassa makaavien puiden runkojen ja keräämiseen soveltuvien materiaalien ansiosta. Motoristen taitojen lisäksi luonnossa on mahdollista kehittää lapsen sensomotorisia taitoja kuten, eri aistien käyttöä, havaitsemista ja esteettisiä taitoja. Oppiminen tapahtuu luonnossa monipuolisten värien, hajujen, muotojen, tuntemusten ja äänten ansiosta. (Parikka-Nihti & Suomela 2014, 77-78.)

Luonto oppimisympäristönä vaikuttaa myös positiivisesti sosioemotionaalisiin ja vuorovaikutustaitoihin. Luonnossa leikkiminen ja toimiminen kehittää lapsen sosioemotionaalisia taitoja, kuten keskittymiskykyä, itsetuntoa ja pettymysten sietokykyä. Vuorovaikutustaidot kehittyvät, kun lapsi kommunikoi, kuvittelee, kuvailee, suunnittelee ja toteuttaa leikkejä yhdessä toisten kanssa suunnittelemattomassa luontoympäristössä. Luonnonmukaiset ympäristöt voivat toimia lapselle hyvinkin terapeuttisena, iloa ja hyvää oloa tuottavina paikkoina. (Parikka-Nihti & Suomela 2014, 77-78, 80.)

Luonto oppimisympäristönä mahdollistaa kognitiivisten taitojen kehittymisen. Luonnossa olemisen avulla lapsi oppii tekemään havaintoja ympäristöstään, kertomaan, kuvailemaan, vertailemaan, luokittelemaan ja ymmärtämään niitä. Leikkiminen luonnossa parantaa lapsen oppimismotivaatiota. Lapsi oppii käyttämällä kaikkia aistejaan. Aisteja ovat näkö, kuulo, maku, haju, tunto ja tasapaino. Lapsi käyttää kaikkia aisteja liikkueessaan, leikkiessään ja toimiessaan luonnossa. Eri aisteilla tehdyt havainnot edistävät lapsen havainnointikyvyn kehittymistä. Lapsen kielelliset taidot kehittyvät, kun kasvattajien kanssa yhdessä nimetään eri kohteita luonnossa. Lapsen sanavarasto kasvaa, kun puut ovatkin puiden lisäksi esim. koivuja tai mäntyjä. Luonto mahdollistaa myös matematiikan ja luonnontieteiden harjoittamisen pienten lasten kanssa esim. käpyjä voi vertailla ja luokitella tai säätä voi seurata samaan aikaan päivästä useampana päivänä ja kirjoittaa havainnot muistiin. (Parikka-Nihti & Suomela 2014, 77-78, 82-83, 85, 86, 89.)

Luonnolla on myönteinen vaikutus lapsen kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin niin fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen. Luontoympäristö vaikuttaa positiivisesti lapsen fyysiseen kehitykseen ja hyvinvointiin kehittämällä motorisia taitoja ja kehonhallintaa. Luonnon seesteisyys ja rauhallisuus mahdollistaa lapselle rentoutumisen, rauhoittumisen ja virkistymisen. Luonnossa oleminen lievittää myös stressioireita, vähentää ahdistusta ja lisää hyvän olon tunnetta. Lapsen on turvallista kohdata omia ajatuksia ja tunteita luonnossa. Tämä edistää lapsen itsetuntoa ja minäkuvaa. (Paukkeri 2014, 26, 32.)

Luontoympäristöllä on myös positiivisia vaikutuksia lapsen sosiaaliseen hyvinvointiin. Luonnolla on vuorovaikutusta edistäviä vaikutuksia, koska ihmisen mieli virkistyy luonnossa toimissaan ja sen seurauksena usein sosiaalinen kanssakäyminen helpottuu. (Paukkeri 2014, 32.)

Luonto vaikuttaa myönteisesti lapsen sosiaalisten suhteiden luomiseen ja keskinäiseen vuorovaikutukseen. Leikkiympäristönä luonto on tasapuolinen, syrjintää ehkäisevä, yhteisiä leikki-kokemuksia ja elämyksiä lujittava sekä entisestään lapsen sosiaalisia vuorovaikutussuhteita vahvistava. (Parikka-Nihti & Suomela 2014, 94.)

5.3 Lapsen osallisuuden merkitys luonto- ja ympäristökasvatuksessa

Osallisuudella tarkoitetaan henkilön kuulumista yhteisöön ja yhteiskuntaan. Osallisuus on oikeutta olla läsnä ja osallistua. Siihen liittyy olennaisesti tunne voimaantumista. Osallisuuden tunne syntyy kokemuksista, joita ovat esim. kokemukset omien kykyjen riittävyydestä, oman roolin merkityksestä ja vastuun kantamisesta omassa yhteisössä. Tärkeää on muistaa, että osallisuus on henkilökohtainen kokemus, jota aikuinen ei voi lapselle tuottaa. (Parikka-Nihti 2011, 34.)

Kasvattajan ja varhaiskasvatuksen merkitystä lapsen osallisuuden ja voimaantumisen tunteen vahvistajana ei voi olla korostamatta. Lapsen oikeuksiin kuuluvat osallisuus omaan elämään vaikuttavissa asioissa sekä kuulluksi tuleminen. Varhaiskasvatuksen tehtävä on tukea ja kehittää lapsen osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja. Kasvattaja voi edistää osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja kohtaamalla lapsi arvostavasti, kuuntelemalla hänen mielipiteitä ja vastaamalla lapsen tekemiin aloitteisiin. Lapsen vuorovaikutus- ja sosiaaliset taidot kehittyvät osallisuuden ja vaikuttamisen myötä. Osallisuudella on myös positiivisia vaikutuksia lapsen minäkuvaan ja itseluottamukseen. (Parikka-Nihti 2011, 35; Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 24.)

Lapsen kohdalla osallisuus merkitsee sitä, että hänet kuullaan ja nähdään jokapäiväisessä arjessa ja leikeissä. Leikkiminen on lapselle ominainen tapa toimia ja ilmaista itseään, joten sen havainnointi ja dokumentointi on hyvä keino edistää lapsen osallisuutta. Kasvattaja voi edistää osallisuutta myös tukemalla lapsen kiinnostuksen kohteita ja havaintoja. Lapsi oppii hallitsemaan ajatteluaan ja toimintaansa osallistumisen avulla. Lapsi, jolle tarjotaan esimerkiksi mahdollisuus huolehtia ympäristöstään, oppii myös ottamaan ympäristön huomioon toiminnassaan. (Parikka-Nihti 2011, 38.)

5.4 Kestävän kehityksen kasvatus

Kestävän kehityksen kasvatus on olennainen osa kokonaisvaltaista ympäristökasvatusta. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2016, 18-20) kerrotaan kestävän elämäntavan olevan osa varhaiskasvatuksen arvoperustaa. Lapsen tulisi oppia tunnistamaan ja noudattamaan kestävän kehityksen neljää ulottuvuutta sekä ymmärtämään ekologisen kestävyuden olevan edellytys sosiaaliselle kestävyydelle ja ihmisoikeuksien toteutumiselle.

Kestävän kehityksen kasvatuksen tavoitteena on turvata hyvä elämänlaatu ja maapallon elinkelpoisuus myös tulevaisuudessa. Kestävää kehitystä ajatellaan nykyisin neljästä näkökulmasta, jotka ovat ekologinen, kulttuurinen, sosiaalinen ja taloudellinen. Näiden neljän osa-alueen on tärkeää olla keskenään tasapainossa ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin takia. Tulevaisuus on kestävällä pohjalla, jos hyvinvointia opitaan pitämään yllä luonnon monimuotoisuutta ja luonnonvaroja vähentämättä ja luonnon kestävyttä ylittämättä, toteaa Kestävän kehityksen toimikunnan koulutusjaosto (2006). (Parikka-Nihti 2011, 12-13; Parikka-Nihti & Suomela 2014, 36.)

Ekologisen kestävyden osa-alueeseen kuuluu pohdintaa luonnon monimuotoisuudesta, luonnonvarojen vastuullisesta käytämisestä, uusiutuvan energian käytön lisäämisestä, saasteiden ja jätteiden vähentämisestä. Kasvatuksen näkökulmasta ekologista kestävyttä on luonnosta, ympäristöstä, itsestä ja toisista huolehtiminen, arvostaminen ja välittäminen. Lapselle on tärkeää syntyä kokemus siitä, että häntä arvostetaan, jotta hän voi arvostaa toisia ja ympäristöä. Kasvattajien tehtävänä on huomata lapsen havainnot ympäristöstä, mahdollistaa lapsen leikkiminen luonnossa, pohtia yhdessä, mitä on ekologisesti kestävä toiminta, näyttää mallia roskien kierrättämisestä ja energian säästämisestä. (Parikka-Nihti 2011, 18-19, 29.)

Taloudellisen kestävyden ulottuvuudessa korostetaan innovatiivisuutta, pyritään vastuulliseen kuluttamiseen ja pohditaan tuotteiden sekä palveluiden kestävyttä. Varhaiskasvatuksessa lasta voidaan ohjata taloudellisesti kestävään toimintaan esimerkiksi miettimällä, miten leluja tulee kohdella, jotta niiden käyttöikä olisi mahdollisimman pitkä. Päiväkodissa voidaan kokeilla esimerkiksi ”lelutonta kuukautta”, jolloin kotoa ei tuoda leluja vaan lapsi joutuu tutustumaan päiväkodin leluihin ja käyttämään mielikuvitustaan. Retken tekeminen kaatopäikalle herättää lapsen pohtimaan sitä, kuinka paljon jätettä maapallolla on. Tiedon, asenteiden ja taitojen omaksuminen ja kasvattajan malli rohkaisee lasta toimimaan vastuullisesti. (Parikka-Nihti 2011, 21-22, 29.)

Sosiaalisen kestävyden tavoitteena on edistää ihmisten välistä tasa-arvoa, luoda yhteisöllisyyttä ja tukea ihmisten vaikuttamismahdollisuuksia. Varhaiskasvatuksessa opitaan taitoja, jotka edistävät sosiaalista kestävyttä kuten, yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja, hyviä tapoja ja elämäntapojen hallintaa. Lapsen sosiaaliseen kestävyden edistämiseen kuuluu olennaisesti hänen kokemusten vahvistaminen osallisuudesta ja voimaantumisesta. Kulttuurisen kestävyden ulottuvuuteen kuuluu puolestaan eri kulttuurien ja uskontojen arvostaminen, suvaitsevaisuus, oman taustan ja kulttuurin tunteminen ja esteettiset kokemukset. Kasvatuksessa kulttuurista kestävyttä voidaan edistää esimerkiksi satujen, kuvataiteen ja askarteluiden avulla. (Parikka-Nihti 2011, 23-25, 29.)

Kestävän kehityksen kasvatuksen tarkoituksena on opettaa kestävä elämäntavan edellyttämiä taitoja, tietoja ja valmiuksia. Kasvatuksessa keskeistä on käyttää lasta osallistavia mene-

telmiä ja työtapoja. Lasta osallistavien työtapojen käyttö opettaa lapselle päätösten tekoa ja vastuunkantoa. Kestävän kehityksen kasvatuksessa lapsen kokemusmaailman arvostaminen, kuunteleminen ja huomioiminen on merkityksellistä. Lapsena oppiminen tapahtuu parhaiten leikin ja leikinomaisen toiminnan kautta, joita tulisi hyödyntää myös kestävä kehityksen kasvatuksessa. Positiivisten kokemusten saaminen edistää lapsen suojelevia ja myönteisiä asenteita ympäristöä ja luontoa kohtaan. Ensisijaisen tärkeää on opettaa lapsi kunnioittamaan muiden ihmisten ja ympäristön hyvinvointia. (Parikka-Nihti 2011, 27.)

6 Opinnäytetyöprosessin eteneminen

Tutkimusprosessi etenee yleisesti kuvattuna viiden vaiheen kautta, joita ovat ideataso, sitoutuminen, toteuttaminen, kirjoittaminen ja tiedottaminen. Prosessin alussa ideatasolla mietitään tutkimusongelmaa, tutkimuskysymyksiä, tutkimuksen tavoitetta, teoreettista viitekehystä, tutkimustyyppiä ja tulosten analysointimenetelmiä. Seuraavassa vaiheessa sitoudutaan tutkimuksen toteuttamiseen tutkimusluvut hakemalla ja tutkimussuunnitelman tekemisellä. Toteutusvaiheessa kerätään tutkimusaineisto, analysoidaan tutkimusaineisto ja tehdään tutkimustulokset sekä niiden pohjalta johtopäätökset ja kehittämisehdotukset. Toteutusvaiheessa voidaan jo tehdä myös kirjoittamisvaihetta eli tutkimusraportin kirjoittamista ja työstämistä. Prosessin viimeisessä vaiheessa tiedotetaan tutkimuksesta esim. esittelemällä se tutkimuksen toimeksiantajalle sekä julkaistaan tai arkistoidaan tutkimus. (Vilka 2015, 56-57.) Seuraavissa kappaleissa kuvaamme opinnäytetyöprosessimme etenemisen vaihe vaiheelta edellä mainitun teorian pohjalta.

Aloitimme opinnäytetyöprosessin kesäkuun 2018 alussa miettimällä ja etsimällä sopivaa opinnäytetyöaihetta. Opinnäytetyön aihe onneksi löytyikin nopeasti Laurean tarjoamien opinnäytetyöaiheiden joukosta. Aiheeksi valikoitui Muksubussin hyödyntäminen varhaiskasvatuksen oppimisympäristöjen laajentamisen apuvälineenä. Ensimmäiseksi tutustuimme Muksubussiin perusteellisesti, koska se oli ennestään tuntematon aihe meille. Tämän jälkeen otimme yhteyttä Muksubussin toiseen perustajaan Tuomo Toloseen sekä Espoonlahden varhaiskasvatuksen aluepäällikköön Ulla Valtoseen, joka vastaa Muksubussiin liittyvistä asioista. Sovimme heidän kanssaan yhteistyötapaamisen, joka toteutui kesäkuun loppupuolella. Tapaamisessa ideoimme opinnäytetyön sisältöä, toteuttamistapaa ja sovimme käytännön asioista kuten, yhteistyöpäiväkodista.

Prosessin seuraavassa vaiheessa teimme aiheanalyysin, mietimme opinnäytetyön tarkoitusta ja tavoitetta sekä teoreettista viitekehystä. Aloitimme myös työstämään opinnäytetyön teoriaosuutta kartoittamalla lukuisia lähdemateriaaleja liittyen varhaiskasvatuksen oppimisympäristöihin, pienryhmätoimintaan ja osallisuuteen, luonto- ja ympäristökasvatukseen ja Muksubussiin. Teoriaosuuden kirjoittamisen jälkeen siirryimme opinnäytetyösuunnitelman kirjoittamiseen. Suunnitelmasta käy ilmi tutkimuskohde, toiminnallisen opinnäytetyön alustava tuotos, tuotoksen arviointisuunnitelma sekä alustavat pohdinnat luotettavuudesta ja eettisyydestä.

tä. Syyskuun alussa esittelimme opinnäytetyösuunnitelman Laurea-ammattikorkeakoulun varhaiskasvatuksen hankekokouksessa. Otimme yhteyttä myös opinnäytetyön toteuttamispaikkaan Saarniraivion päiväkodin päiväkodinjohtajaan ja sovimme yhteistyötapaamisen, jossa esittelimme hyväksytyin opinnäytetyösuunnitelman. Yhteistyötapaamisessa päiväkodin johtajan ja lastentarhanopettajien kanssa tuli esille muutamia kehittämisehdotuksia, joiden perusteella muutimme hieman opinnäytetyön suunnitelmaa ja tuotosta. Opinnäytetyösuunnitelman hyväksymisen jälkeen haimme Espoon kaupungilta tutkimusluvan opinnäytetyölle. Saimme myös hyväksytyin tutkimusluvan opinnäytetyön toteuttamiselle.

Syyskuun aikana teimme suunnitelman perusteella luonto- ja ympäristökasvatusta tukevan MuksuPupu tutustuu lähiympäristöön materiaalipaketin varhaiskasvattajille, jonka apuna käytetään Muksubussia kulkuvälineenä. Syyskuun lopussa annoimme viisi valmista materiaalipakettia päiväkodinjohtajalle, joka jakoi ne testaamisessa mukana oleville lapsiryhmille. Kokeilemisen aikana teimme palautekyselyn kasvattajille ja lähetimme sen sähköisesti lokakuun loppupuolella vastaanottajille.

Marraskuun aikana arvioimme tuotoksen onnistumista saamamme palautteen perusteella. Tämän lisäksi pohdimme opinnäytetyömme eettisyyttä ja luotettavuutta sekä arvioimme omaa työskentelyä opinnäytetyöprosessin aikana. Marraskuun aikana viimeistelimme opinnäytetyöraportin loppuun ja valmistaudumme esittelemään sen joulukuun alussa. Valmis opinnäytetyö julkaistaan Theseuksessa.

6.1 Toiminnallinen opinnäytetyö

Päädyimme toteuttamaan opinnäytetyömme toiminnallisena tutkimuksena, koska toiminnallisen tutkimuksen avulla vastaamme parhaiten opinnäytetyön tarkoitukseen ja tavoitteisiin. Opinnäytetyön tarkoituksena on kehittää ja tuottaa luontoon- ja ympäristökasvatukseen liittyvä materiaalipaketti varhaiskasvattajille, jonka hyödyntämisessä käytetään Muksubussia kulkuvälineenä. Ensimmäisenä tavoitteena opinnäytetyössä on edistää pedagogisen toiminnan suunnitelmallisuutta ja toteutumista varhaiskasvatuksessa. Toisena tavoitteena on laajentaa varhaiskasvatuksen oppimisympäristöjä käyttämällä Muksubussia apuvälineenä.

Ammattikorkeakoulun opinnäytetyössä tutkimuksen tekijän tulee osata yhdistää tutkittavaan aiheeseen liittyvää teoretietoa, oli sitten kyseessä toiminnallinen, laadullinen tai määrällinen tutkimus. Toiminnallisen tutkimuksen tietoperustaa suunnitellessa tulee tarkasti pohtia, mitkä teoretiedot tukevat tutkimuksen kohteeksi valittua aihetta ja, joita voi hyödyntää tutkimuksessa tehtävissä valinnoissa ja niiden perusteluissa. Tarkasti valittu tietoperusta ja laaja-alainen käsitteiden määrittely toimivat apuvälineinä opinnäytetyön suunnittelussa ja sen etenemisessä. (Vilka & Airaksinen 2003, 41-43.) Opinnäytetyömme teoreettinen viitekehys muodostuu varhaiskasvatuksen, varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden, oppimisympäristöjen,

pienryhmätoiminnan, osallisuuden, luonto- ja ympäristökasvatuksen, kestävän kehityksen kasvatuksen teoriasta sekä Muksubussin esittelemisestä.

Toiminnallisen opinnäytetyön lopputuotoksena voi olla esimerkiksi oppaan, kirjan tai tapahtuman luominen. Päämääränä näissä kaikissa toteutustavoissa on luoda kokonaisuus, jonka tavoitteet ilmenevät visuaalisesti ja viestinnällisin keinoin. (Vilkka & Airaksinen 2003, 51.) Opinnäytetyömme toiminnallisena tuotoksena syntyy MuksuPupu tutustuu lähiympäristöön materiaalipaketti varhaiskasvattajille.

6.2 Tuotoksen suunnitteleminen

Yhteistyökumppanit toivoivat, että opinnäytetyön tuotos edistäisi varhaiskasvatusikäisten luonto- ja ympäristökasvatuksen pedagogisen toiminnan toteutumista, joten lähdimme suunnittelemaan tuotosta toivotun sisältönäkökulman perusteella. Tuotoksen ensimmäisenä ideana oli tarkoitus tehdä luonto- ja ympäristökasvatusta tukeva kartta, jossa on erilaisia toimintarasteja. Toimintapisteiden sisältöjä lähdimme suunnittelemaan varhaiskasvatuksen oppimisen alueiden pohjalta. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2016, 39) kerrotaan, että oppimisen alueet ovat nimeltään Kielten rikas maailma, Ilmaisun monet muodot, Minä ja meidän yhteisö, Tutkin ja toimin ympäristössäni sekä Kasvan, liikun ja kehityn. Halusimme hyödyntää edellä mainitut oppimisen alueet niin, että mahdollisimman moni sisältö liitetään toimintapisteisiin. Suunnittelimme toimintapisteiden sisältöjä myös luonto- ja ympäristökasvatuksen kirjallisuuden perusteella. Suunniteltujen toimintapisteiden halusimme olevan erilaisia keskenään ja samalla harjaannuttavan eri kehitettäviä taitoja kuten, hieno- ja karkeamotorisia taitoja, hahmottamista, vastuunkantoa ympäristöstä, mielikuvitusta ja kielellisiä taitoja. Edellä mainittujen näkökulmien kautta suunnittelimme viisi erilaista toimintapistettä luonto- ja ympäristökasvatus materiaalipakettiimme. Suunnitelmavaiheen aikana meille muodostui myös selkeä näkemys siitä, että jokaisesta rastista tehdään selkeä ohjekortti, josta kasvattajan on helppo lukea muun muassa mikä on rastin tarkoitus, mitkä ovat rastin pedagogiset tavoitteet, mikä on toiminta ja kuinka kauan aikaa rastin suorittaminen kestää.

Ensimmäisenä ajatuksena oli tehdä vain yksi kartta, josta löytyy sekä rastipaikat että rastien nimet. Suunnitelman alussa rastien nimet olivat seuraavat:

1. Aistien hyödyntäminen luontoon tutustuessa
2. Veden kiertokulku
3. Lähiympäristö siistiksi
4. Lähiympäristön puut, lehdet ja eläimet tutuiksi
5. Vapaata liikkumista ja leikkimistä luonnossa

Suunnitelmavaiheessa ideoimme ja pohdimme sitä, kuinka monta rastia olisi sopiva määrä. Pohdinnan ja mietinnän jälkeen tulimme siihen tulokseen, että rasteja ja toimintatuokioita tulee olemaan viisi eli yksi rasti yhdelle arkipäivälle. Päädyimme viiteen toimintatuokioon sen takia, että lapset ja aikuiset ovat päiväkodissa arkipäivisin, jolloin jokaisena päivänä on mahdollista toteuttaa yksi rasti lähiympäristössä.

Suunnitelmavaiheessa mietimme myös, että miten otamme lapset ja heidän osallisuutensa huomioon materiaalipaketissa. Yhdessä ideoiden saimmekin ajatuksen, että tehdään lapsille oma kartta, jossa seikkailee jokin eläinhahmo. Eläinhahmoksi valitsimme pupun, joka liikkuu edelliseltä rastilta seuraavalle esimerkiksi tarrapalojen tai sinitarran avulla.

Yhteistyötapaamisessa Saarniraivion päiväkodin johtajan ja lastentarhanopettajien kanssa esittelimme opinnäytetyösuunnitelman ja alustavan ehdotuksen tuotoksesta. Saimme heiltä palautetta ja kehittämisehdotuksia, joiden perusteella muutimme tuotosta hieman paremmaksi. Tapaamisessa saimme palautetta muun muassa kakkosrastista (veden kiertokulku), johon olimme suunnitelleet toiminnaksi seuraavaa: ympäristöstä voidaan etsiä ja tunnistaa veden eri olo-muotoja, tutkia veden haihtumista esim. lätköstä, piirtämällä ympyrä lätkön ympärille ja seuraamalla, mitä lätkön koolle tapahtuu. Palautteessa ehdotettiin esimerkiksi että, jääpaloja voitaisiin värjätä. Olimme itsekkin epäileväisiä koko kakkosrastista ja päädyimme lopulta vaihtamaan rastin toiminnan kokonaan. Saimme palautetta myös siitä, että toimintapisteiden sisällöissä tulisi huomioida myös tabletit. Edellä mainitun palautteen olemme huomioineet uudessa kakkosrastissa, jonka toimintana on oman kuvan tekeminen luonnon materiaaleja hyödyntämällä.

Palautetta saimme myös kolmosrastista (lähiympäristö siistiksi) siitä, että rastia voi kehittää ottamalla huomioon jätteiden lajittelun. Otimme palautteesta opiksi ja teimme rastiin lisämateriaaliksi jätteiden lajittelukortin. Tapaamisessa saimme vielä palautetta nelosrastista. Suunnittelun edetessä muutimme rastin nimeä hieman muotoon lähiympäristön puut, kasvit ja eläimet tutuiksi. Vaihdoimme kasvit siis lehtien tilalle. Saimme palautetta myös siitä, että luontoseurannassa tulisi myös huomioida talvi jotenkin. Otimme edellä mainitun asian huomioon ja lisäsimme luontoseurantaan myös talveen liittyviä asioita.

Yhteistyötapaamisessa saimme tietää, että Muksubussia säilytetään Suvelan asukaspuiston tiloissa eikä Saarniraivion päiväkodilla, kuten olimme luulleet. Edellä mainitun tiedon perusteella muutimme karttojen lähtö- ja maalipaikaksi siis Suvelan asukaspuiston. Tapaamisessa toivottiin myös, että jokaiselle rastille tulisi selkeät ohjeet siitä, miten rastipaikalle löytää. Saamamme palautteen perusteella suunnittelimme kasvattajille suunnatun kartan reittiohjeineen. Kasvattajien karttaa suunniteltaessa kävimme etsimässä sopivat rastipaikat Muksubussilla liikkuen.

Tuotoksen visuaalinen ilme oli meille tärkeä asia materiaalipakettia suunniteltaessa, joten sen miettimiseen ja hienosäätöön käytimme aikaa. Halusimme tehdä materiaalipaketista visuaalisesti hienon, selkeän ja yhtenäisen värimaailmaltaan ja kirjoitusasultaan. Tarkoituksena oli tehdä kasvattajille suunnatuista materiaalipaketin osista (rastikartta ja ohjekortit) selkeät ja helppolukuiset. Lapsille teimme oman kartan, jossa tavoittelimme lapsenomaisuutta, värikkyyttä ja lapsia innostavaa ilmettä. Tuotosta suunniteltaessa pidimme tärkeänä toimia itse myös kestävästä kehityksen periaatteiden mukaisesti ja siksi päätimme laminoida kaikki materiaalipaketin osat, koska näin ne kestävät kulutusta ja säätä paremmin.

Saamamme palautteen perusteella teimme materiaalipakettiin tarvittavat muutokset, kuten edellä on mainittu. Materiaalipaketin lopullisessa versiossa rastien nimet ovat seuraavat:

1. Aistien hyödyntäminen luontoon tutustuessa
2. Oman kuvan tekeminen luonnonmateriaaleista
3. Lähiympäristö siistiksi
4. Lähiympäristön puut, kasvit ja eläimet tutuiksi
5. Vapaata liikkumista ja leikkimistä luonnossa

Valmis materiaalipaketti, joka lähti testaukseen Saarniraivion päiväkodille esitellään yksityiskohtaisesti luvussa 6.4. Luvussa esitellään jokainen materiaalipaketin osa (saatesanat, kasvat-tajan kartta, lasten kartta ja ohjekortit) tarkemmin ja kerrotaan taustoista sekä käydään läpi jokaisen rastin sisältö.

6.3 Tuotoksen toteuttaminen ja testaaminen

MukuPupu tutustuu lähiympäristöön materiaalipaketin suunnittelemisen jälkeen pyysimme palautetta työelämän edustajalta ja opinnäytetyön ohjaajalta. Palaute, jonka saimme materiaalipaketista, oli myönteistä ja palautteen antajat pitivät tuotoksesta. Palautteen saamisen jälkeen opinnäytetyöprosessissa oli seuraavana vuorossa tuotoksen toteuttaminen ja testaaminen käytännössä.

Materiaalipaketti on tehty tietokoneen avulla käyttämällä Microsoft Officen Word ja Power-Point ohjelmia. Paketin visuaalinen ilme on toteutettu kuvien ja värien avulla. Visuaalisen ilmeen kantavina väreinä on käytetty valkoista ja sinistä. Kuvat tuovat visuaaliseen ilmeeseen eloisuutta ja havainnollisuutta. Kaiken kaikkiaan materiaalipaketti on selkeä ja visuaalisesti sekä ulkoasultaan yhdenmukainen.

Materiaalipaketin tietokoneella toteuttamisen jälkeen olemme tulostaneet viisi pakettia käytännön testaamista varten. Kaikki materiaalipaketin osat ovat laminoitu, jotta ne kestävät kulutusta ja säätä paremmin. Laminoinnin jälkeen materiaalipaketit pakattiin yksittäin niin,

että yksi kirjekuori sisältää yhden materiaalipaketin. Jokaisen kirjekuoren päälle kirjoitimme mitä materiaalipaketti sisältää ja millä rastilla toivoisimme ryhmän käyvän, jotta saisimme palautetta jokaiselta rastilta. Materiaalipaketit lähetimme postipakettina Saarniraivion päiväkodin johtajalle. Päiväkodin johtaja jakoi materiaalipaketit tuotoksen testaamiseen osallistuville ryhmille.

Materiaalipaketin testaukseen osallistui viisi pienryhmää, joiden tehtävänä oli käydä kokeilemassa, miten materiaalipaketin toimintarastit toimivat käytännössä lasten kanssa toimien. Testauksen aikana teimme kasvattajille suunnatun palautekyselyn, josta kerromme tarkemmin luvussa 7.1 tuotoksen arviointi. Luvussa kerrotaan tarkemmin myös testauksen tuloksista.

6.4 MuksuPupu tutustuu lähiympäristöön materiaalipaketin esittely

Tässä luvussa esitellään yksityiskohtaisesti MuksuPupu tutustuu lähiympäristöön materiaalipaketin kaikki osat. Materiaalipaketti löytyy kokonaisuudessaan tämän opinnäytetyön liitteenä.

6.4.1 Saatesanat

MuksuPupu tutustuu lähiympäristöön materiaalipaketti alkaa saatesanoilla, joiden tarkoituksena on toivottaa kasvattajat tervetulleiksi käyttämään materiaalia luonto- ja ympäristökasvatuksen pedagogisen toteuttamisen tukena. Saatesanakohdan alussa kerrotaan mitä tarkoitusta varten materiaali on suunniteltu ja tehty. Seuraavaksi kuvataan materiaalin osat ja kerrotaan lyhyesti, mitä mikäkin materiaalin osa sisältää. Lopussa MuksuPupu muistuttaa kasvattajia ja lapsia pukeutumaan säänmukaisiin varusteisiin, kun he lähtevät Muksubussilla retkelle. MuksuPupu toivottaa myös iloisia ja elämyksellisiä toimintahetkiä lähiympäristössä.

6.4.2 Kasvattajan kartta

Kasvattajien kartta on suunniteltu helpottamaan rasteille löytämistä. Kartta sisältää kuvan, johon merkitty jokaisen rastin paikka selkeästi numerolla ja reittiohje rasteille. Ohjekortti osiossa on myös kuva jokaisesta rastipaikasta, josta saa vielä lisätietoa jokaisen rastin toteuttamispaikasta. Kartta on visuaalisesti selkeä, havainnollistava ja helppolukuinen.

6.4.3 Lasten kartta

Lasten karttaan on merkitty jokainen materiaalipaketin toimintarasti suoritettavuus järjestyksessä lapsenomaiselle taustalle. Jokaisen viiden eri toimintarastin nimi on kirjoitettu ympyrään ja laitettu nimen alle toimintaan viittaava kuva Pixabaysta esimerkiksi kolmas rasti lähiympäristö siistiksi nimen alle on laitettu roskakori. Nämä pienetkin yksityiskohdat lisäävät samalla kartan visuaalista ilmettä. Lapsilähtöisyyttä lasten kartassa on toteutettu liittämällä MuksuPupun kuva lähtö- ja paluupisteelle. Lasten karttaan kuuluu myös pupu, jonka voi leikata ja laminoida. Pupun tarkoituksena on liikkua aina rastilta rastille, niiden suorittamisjärjestyksessä. Pupun toiselle puolelle voi laittaa esimerkiksi sinitarraa, jonka avulla pupu saadaan

kiinnitettyä aina kyseisen toimintarastin kohdalle lasten kartassa. Lapset voivat vuorotellen siirtää pupun aina oikean toimintarastin kohdalle ja tämä puolestaan lisää lapsen osallisuutta toiminnassa. Lisäksi lasten karttaan on lisätty visuaalisia elementtejä laittamalla Muksubussin logo oikeaan yläreunaan sekä piirrettykuva Muksubussista kartan alareunaan.

6.4.4 Ohjekortit

Materiaalipaketin ensimmäisessä toimintarastissa, jonka nimi on ”Aistien hyödyntäminen luontoon tutustuessa”, tarkoituksena on hyödyntää eri aisteja luontoon tutustumisessa kuten, näkö-, kuulo- ja tuntoaistia. Toiminta koostuu kolmesta erilaisesta aistiharjoituksesta, joiden tavoitteena on kehittää havainnointikykyä, edistää hieno- ja karkeamotoriikan kehittymistä, sekä tutustuttaa lapsia ihmisen eri aisteihin ja samalla harjaannuttaa niitä. Ensimmäiseksi toimintarastissa keskitytään näköaistiin hyödyntäen sateenkaaren värejä. Lasten kanssa muistellaan harjoituksen alussa, mitä eri värejä sateenkaaresta löytyykään. Muistelemisen jälkeen lähdetään luonnosta etsimään lehtiä, kukkia, oksia ja yms., jotka ovat väriltään punaisia, oransseja, keltaisia, sinisiä, vihreitä tai violetteja. Nämä luonnosta löydetty materiaalit lajitellaan valkoisten paperien päälle värien mukaan. Lajittelun jälkeen käydään lasten kanssa vielä läpi, minkälaisia värejä oli helppo luonnosta löytää ja, mitä puolestaan haastavia löytää, sekä värejä, joita harjoituksen aikana ei löydetty.

Seuraavassa harjoituksessa käytetään hyväksi tuntoaistia ja työskentely tapahtuu pareittain. Toinen pareista kääntyy pois päin ja samalla toinen parista valitsee luonnosta jonkin esimerkiksi kiven, lehden, kävyn tai sammaleen ja laittaa sen pussiin. Tämän jälkeen pois päin kääntynyt pari tunnustelee silmät kiinni pussin sisältöä ja yrittää tunnustelemalla arvata, mitä pussissa on. Lapsen tunnustellessa pussin sisältöä voi miettiä tuntuuko asia kovalta, pehmeältä vai joltakin muulta. Tunnustelun jälkeen parit vaihtavat osia ja tehdään sama juttu uudestaan. Kolmannessa eli viimeisessä aisti harjoituksessa hyödynnetään kuuloaistia. Lapsia pyydetään ensin käymään istumaan ja olemaan ihan hiljaa. Tämän jälkeen kuunnellaan yhdessä minkälaisia ääniä luonnossa kuuluu. Kuunteluhetken jälkeen käydään lasten kanssa läpi, minkälaisia ääniä kuului ja olivatko äänet hiljaisia vai korkeita ääniä. Yhdessä voidaan miettiä myös olivatko äänet ihmisen aiheuttamia vai luonnon ääniä. Tämän jälkeen jokainen lapsi voi miettiä ja kertoa, mieluisimman äänen. Lopuksi lapsilta voidaan kysyä miltä näiden kolmen aisti harjoituksen tekeminen tuntui. Kyseiselle toimintatuokiolle on varattu aikaa 30-40 minuuttia ja tarvikkeiksi tarvitaan kuusi valkoista paperia ja läpinäkymättömiä pusseja, joihin voi laittaa luonnonmateriaaleja.

Toinen ohjekortti on ”Oman kuvan tekeminen luonnon materiaaleista”. Rastin tarkoituksena on hyödyntää luonnosta löytyviä asioita oman kuvan tekemisessä. Tässä harjoituksessa tavoitteena on hienomotoriikan, kehon tuntemuksen ja oman minäkuvan kehittyminen. Toiminta etenee niin, että lapset saavat vapaasti valita luonnosta materiaaleja, joiden avulla tekevät oman kuvansa valkoiselle paperille. Materiaaleja voi olla esimerkiksi kivet silmiksi, lehti ne-

näksi, kepit vartaloksi ja ruohot hiuksiksi. Kun omat kuvat ovat valmiita, ohjaaja ottaa niistä tabletilla tai älypuhelimella kuvan ja kyseiset kuvat voidaan kehystää päiväkodissa toisten nähtäväksi. Kyseiseen harjoitukseen aikaa on varattu 30-45 minuuttia ja toinen 30 minuuttia jatkotyöstämiseen päiväkodissa. Tarvikkeiksi pitää olla valkoista A4 paperia, kynä nimen merkitsemistä varten, luonnonmateriaalit sekä tabletti tai älypuhelin kuvan ottamista varten.

”Lähiympäristö siistiksi” on materiaalipaketin kolmas toimintarasti ja siinä keskitytään ympäristökasvatukseen sisältöön, jonka tarkoituksena on edistää lapsen kestävästä elämäntavasta omaksumista. Lapselle opetetaan vastuunkantoa ympäristöstä, edistetään lapsen osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia, sekä annetaan positiivisia kokemuksia mahdollisuudesta vaikuttaa ympäristöönsä. Toimintarastissa tehtävänä on kerätä roskia lähiympäristöstä. Toiminnan alussa lasten kanssa on hyvä kerrata, mitä roskat ovat ja mihin ne kuuluvat laittaa. Tärkeää on myös muistuttaa tuntemattomista roskista, että niihin ei saa koskea eli esimerkiksi ruiskuihin tai muihin tunnistamattomiin roskeisiin. Kertauksen jälkeen lapset jaetaan pareittain ja sovitaan tietty alue, mistä lapset lähtevät pareittain keräämään mahdollisia roskia pois. Tätä varten jokaiselle lapselle annetaan hanskat ja pussit roskien keräämistä varten. Sovitun ajan kuluttua lapset pyydetään takaisin ohjaajan luo ja keskustellaan lasten kanssa, minkälaisia roskia löytyi. Näitä löytyneitä roskia voidaan myös lajitella hyödyntäen jätteenlajittelu korttia, joka löytyy ohjekortin alapuolelta. Roskat voidaan lajitella sen perusteella ovatko ne esimerkiksi paperia, kartonkia, muovia tai biojätettä. Tämän lajittelutyön jälkeen lasten kanssa vielä keskustellaan, minkä takia roskat eivät ole hyväksi luonnolle ja kuinka kauan roskien maatuminen voi kestää. Toiminnan päätteeksi roskat otetaan mukaan ja viedään ne oikeisiin roska-astioihin. Tämän toiminnan suorittaminen vie noin 30 minuuttia ja sitä varten tarvitaan roskapusseja, hanskoja sekä jätteenlajittelu kortti.

Neljäntenä toimintarastina on ”Lähiympäristön puut, kasvit ja eläimet tutuiksi”. Rastin tarkoituksena on tutustua lähiympäristön luontoon, eläimiin ja kasvillisuuteen. Pedagogisena tavoitteena toiminnassa on kehittää lasten kielellistä kehitystä laajentamalla sanavarastoa ja vahvistaa lapsen positiivisen luontosuhteen kehittymistä. Toiminnan aluksi käydään läpi ohjekortin alapuolella olevia kuvia liittyen tuttuihin luonnon eläimiin, puihin ja kasveihin sekä niihin liittyviä kysymyksiä. Tämän jälkeen lasten kanssa yritetään löytää mahdollisimman monta eläin-, kasvi-, tai puulajia, jotka löytyivät ohjekortista ja näistä löydetyistä lajeista otetaan kuva tabletilla tai puhelimella. Nämä retkellä otetut valokuvat voidaan tulostaa päiväkodilla ja värittää ne oikean värisiksi hyödyntäen luonnossa otettuja valokuvia tai ohjekortin liitteessä olevia kuvia. Valokuvien tulostamisen sijaan voidaan myös etsiä värityskuvia löydetyistä lajeista tai piirtää itse mieluisin retkellä nähty asia. Päiväkodissa lapset voivat myös kiinnittää sinitarran avulla hymy- tai surunaaman sen mukaan näkivätkö he retkellä kyseisen eläimen, puun tai kasvin vai ei. Hymynaamalla merkitään, jos kyseinen esimerkiksi orava löytyi luonnosta tai surunaama jos esimerkiksi puolukkaa ei löytynyt tällä kertaa. Tämän toimintarastin suorittamiseen on varattu aikaa 30-45 minuuttia ja jatkotyöstämiseen 30

minuuttia päiväkodilla. Tarvikkeiksi tarvitaan liitteenä olevat luonto- ja eläinkuvat sekä tabletti tai älypuhelin.

Viidentenä toimintarastina on ”Vapaata liikkumista ja leikkimistä luonnossa”. Tämän toiminnan tarkoituksena on harjaannuttaa lasten motorisia taitoja ja kehittää mielikuvitusta. Toimintana lapsille annetaan aikaa liikkua ja leikkiä vapaasti luonnossa hyödyntäen ympäristöä ja luonnon materiaaleja. Päiväkodissa lasten kanssa voidaan jutella luonnossa leikityistä leikeistä ja niiden mahdollisista nimistä. Lasten kanssa voidaan miettiä, mitä kaikkea kivaa luonnossa voi tehdä ja jokainen lapsi saa kertoa luonnossa tekemiään asioita. Tämän toiminnan kesto on vapaavalintainen.

Varhaiskasvatuksen oppimisen alueiden huomioiminen ja toteutuminen toimintarasteissa on tärkeää, koska yhtenä opinnäytetyön tavoitteena on pedagogisen suunnitelmallisuuden ja toteutumisen edistäminen varhaiskasvatuksessa. Ensimmäisessä toimintarastissa ”Aistien hyödyntäminen luontoon tutustussa” oppimisen alueista toteutuu Kasvan, liikun ja kehityn, koska rastin avulla lapsen hienomotoriset taidot ja aistit kehittyvät. Toisessa rastissa ”Oman kuvan tekeminen luonnonmateriaaleista” toteutuu Ilmaisun monet muodot oppimisen alue, koska rasti liittyy kuvalliseen ilmaisuun. Kolmantena toimintarastina on ”Lähiympäristö siistiksi”, jossa toteutuu Tutkin ja toimin ympäristössäni sekä Minä ja meidän yhteisömme oppimisen alueet. Rastin tavoitteena on opettaa lapsille vastuunkantoa ympäristöstä ja, että omasta lähiympäristöstä kannattaa pitää huolta. Neljännessä rastissa ”Lähiympäristön puut, kasvit ja eläimet tutuiksi” toteutuu oppimisen alueista Kielten rikas maailma, koska rastin avulla voidaan laajentaa lasten sanavarastoa. Viidennessä rastissa ”Vapaata liikkumista ja leikkimistä luonnossa” toteutuu Kasvan, liikun ja kehityn sekä Ilmaisun monet muodot oppimisen alueet, koska rastin tavoitteena on edistää lasten motorisia taitoja ja mielikuvitusta.

7 Pohdinta

Tässä luvussa kerromme ensimmäiseksi, miten olemme arvioineet MuksuPupu tutustuu lähiympäristöön materiaalipakettia ja millaisia tuloksia saimme. Seuraavaksi pohdimme opinnäytetyön eettisyyttä ja luotettavuutta sekä arvioimme omaa työskentelyä opinnäytetyöprosessin aikana. Luvun lopussa pohdimme sitä, miten opinnäytetyötämme voi kehittää sekä pohdimme myös opinnäytetyöstä syntyneitä johtopäätöksiä.

7.1 Tuotoksen arviointi

Opinnäytetyöprosessin ideointi- ja suunnitelmavaiheessa pohdimme sitä, miten arvioimme MuksuPupu tutustuu lähiympäristöön materiaalipakettia. Asian pohtimisen jälkeen päädyimme arvioimaan tuotosta palautekyselyn avulla. Yhteistyötapaamisessa Saarniraivion päiväkodin johtajan ja lastentarhanopettajien kanssa saimme tietää, että viisi pienryhmää on kiinnostuneita testaamaan materiaalipakettia käytännössä.

Suunnittelimme palautekyselyn sen perusteella, millaisista asioista haluaisimme palautetta liittyen materiaalipakettiin ja myös Muksubussiin. Toinen pohdittava asia palautekyselyyn liittyen oli se, suorittammeko palautekyselyn paperisena versiona vai sähköisesti. Tähän asiaan pyysimme Saarniraivion päiväkodin työntekijöiltä mielipiteitä ja he olivat sitä mieltä, että sähköiseen kyselyyn on helpompi vastata. Tästä syystä päätimme toteuttaa kyselyn sähköisessä muodossa käyttäen hyväksi Google Forms ohjelmaa. Palautekysely sisälsi 13 kysymystä liittyen MuksuPupu tutustuu lähiympäristöön materiaalipakettiin sekä Muksubussiin. Kysymysten vastausvaihtoehdot koostuivat sekä monivalinnoista että vapaasti kirjoitettavista vastauksista.

MuksuPupu tutustuu lähiympäristöön materiaalipaketteja oli käytännössä kokeiltavana yhteensä viisi kappaletta viidelle pienryhmälle. Palautekysely on siis suunnattu viidelle kasvatustajalle ja näin kyselyn otanta on viisi. Vastauksia palautekyselyyn saimme kaksi kappaletta viidestä mahdollisesta vastauksesta, joka tekee vastausprosentiksi 40. Seuraavaksi avaamme palautekyselyn jokaisen kysymyksen, vastausvaihtoehdot ja tulokset.

Palautekyselyn ensimmäiset kolme kysymystä liittyvät Muksubussiin. Ensimmäisessä kysymyksessä halutaan saada mielipiteitä siitä, kuinka varhaiskasvattajat kokivat Muksubussin turvallisuuden, kysymyksen vastausvaihtoehdot olivat asteikolla 1-5 eli 1, jos Muksubussi tuntui vaaralliselta ja 5, jos tuntui päinvastoin turvalliselta. Toinen vastaajista valitsi vastaukseksi 3 eli hän koki kulkuvälineen turvallisuuden keskinkertaisena ja toinen vastaajista valitsi vastaukseksi 5 eli hän koki Muksubussin turvallisena kulkuvälineenä.

Toisena kysymyksenä oli se, kuinka lapset viihtyvät Muksubussin kyydissä ja vastausvaihtoehdot olivat asteikolla 1-5 eli 1, jos lapset eivät viihtyneet ja 5, jos lapset viihtyivät erinomaisesti Muksubussin kyydissä. Tähän kysymykseen ensimmäinen vastasi 5 eli lapset viihtyivät erinomaisesti Muksubussin kyydissä ja toinen vastaajista laittoi 4 vaihtoehdon eli lapset viihtyivät melko hyvin Muksubussin kyydissä.

Kolmannessa kysymyksessä haluttiin saada selville, miten kasvattajat kokivat Muksubussilla liikkuemisen suhteessa matkan pituuteen, polkemisen fyysisyyteen ja lasten lukumäärään nähden. Kolmannessa kysymyksessä vastausvaihtoehdot olivat myös asteikolla 1-5 eli 1, jos matka tuntui liian pitkältä sekä raskaalta ja puolestaan 5, jos matka oli sopivan pituinen. Tähän kysymykseen ensimmäinen vastasi 5 eli matka oli sopivan pituinen ja matka sujui hyvin. Toinen vastaaja laittoi 4 vaihtoehdon eli matka oli melko sopiva ja matka sujui aika hyvin.

Neljännessä kysymyksessä kartoitetaan, minkä ikäisten lasten kanssa materiaalipaketin toimintapistettä oltiin kokeilemassa. Vastausvaihtoehdot olivat alle 3-vuotiaat, 3-5-vuotiaat tai esikouluikäiset lapset. Ensimmäinen vastaajista oli suorittamassa kyseistä rastia 3-5 vuotiaiden lasten kanssa ja toinen vastaajista oli suorittamassa rastin esikouluikäisten kanssa.

Tästä lasten iän kartoittamiskysymyksestä siirrytään sujuvasti siihen, minkä rastin pienryhmä oli käynyt suorittamassa ja tässä vastausvaihtoehtoina ovat kaikki viisi toimintarastin nimeä eli Aistien hyödyntäminen luonnossa, Oman kuvan tekeminen luonnonmateriaaleista, Lähiympäristö siistiksi, Lähiympäristön puut, kasvit ja eläimet tutuiksi ja Vapaata liikkumista ja leikkimistä luonnossa. Ensimmäinen vastaajista oli suorittanut Vapaata liikkumista ja leikkimistä luonnossa rastin 3-5 vuotiaiden lasten kanssa ja toinen vastaajista oli suorittanut Lähiympäristön puut, kasvit ja eläimet tutuiksi rastin esikoululaisten kanssa.

Kuudennessa palautekyselyn kysymyksessä halutaan palautetta siitä sopivatko suunnittelemamme toimintarastit lasten ikä- ja kehitystasolle ja vastausvaihtoehdot olivat 1-5 eli 1, jos ei sopinut lainkaan ja 5, jos rasti sopi erinomaisesti. Tähän kysymykseen ensimmäinen vastaajista laittoi kohdan 5 eli Vapaata liikkumista ja leikkimistä rasti sopi erinomaisesti 3-5-vuotiaiden lasten ikä- ja kehitystasolle. Toinen vastaajista laittoi 4 eli Lähiympäristön puut, kasvit ja eläimet tutuiksi rasti sopi melko hyvin esikouluikäisille lapsille suoritettavaksi.

Toimintarasteihin suunnittelimme niiden suorittamisajat ja tähän halusimme saada palautteen seitsemännessä kysymyksessä eli vastasiko suunniteltu kesto aika toteutusta vai ei. Vastausvaihtoehdot olivat 1-5 eli 1, jos aikaa oli liian vähän ja 5, jos toiminta sujui arvioidussa ajassa. Ensimmäinen vastaajista laittoi 5 eli oma valintainen suorittamisaika vastasi erinomaisesti todellisuutta Vapaata liikkumista ja leikkimistä rastissa. Toinen vastaajista laittoi kohdan 4 eli suorittamisaika 30-45 minuuttia vastasi hyvin todellisuutta Lähiympäristön puut, kasvit ja eläimet tutuiksi rastissa.

Kahdeksannessa palautekyselyn kohdassa halusimme varhaiskasvattajilta kokonaispalautteen heidän suorittamastaan toimintarastista ja tähän kysymykseen sai vapaasti omin sanoin kertoa muun muassa mitkä asiat olivat toimivia tai mikä ei toiminut. Lisäksi vastaajat saivat kertoa kehitysehdotuksia toimintarastiin liittyen. Rastin 5 Vapaata liikkumista ja leikkimistä luonnossa suorittanut kasvattaja toivoi rastin alkuun muutaman ohjatun leikin lapsille. Rastin 4 Lähiympäristön puut, kasvit ja eläimet tutuiksi rastin suorittanut kasvattaja kertoi, että he toteuttivat rastin lähempänä olevassa metsässä, koska aika ei riittänyt Espoon keskuspuistoon asti menemiseen. Lisäksi palautteesta kävi ilmi, että kaksi pienryhmää toteutti rastin niin, että toinen kasvattaja ja pienryhmä kävelivät saman matkan kuin toinen kasvattaja ja pienryhmä kulki matkan Muksubussilla. Rastin suorittamisen jälkeen osia vaihdettiin.

Yhdeksännessä kysymyksessä halusimme saada palautetta MuksuPupu tutustuu lähiympäristöön materiaalipaketin sisällöstä. Asteikkoarviointi 1-5 pyydettiin ohjaajan kartan rasteille löytämisestä, lasten kartan innostavuudesta lasten näkökulmasta ja MuksuPupun liikuttamisesta kartalla, toimintakorttien ohjeiden selkeydestä, tarvikemateriaalien selkeydestä, toimintakorttien käytettävyydestä rastilla, eläin ja kasvikorttien selkeys rastilla numero 4 sekä viimeisenä materiaalipaketin visuaalinen ilme. Molemmat vastaajat vastasivat 3 ohjaajan

kartta ja rasteille löytämiskohtaan. Lasten kartan innostavuudesta ja MuksuPupun liikuttamisesta kartalla-kohtaan molemmat vastaajat valitsivat vastaukseksi 3 eli kokivat asian keskinkertaiseksi. Toinen vastaajista antoi vastaukseksi 4 jokaiseen seuraavaan kohtaan ja oli sitä mieltä, että toimintakorttien ohjeiden selkeys, rasteilla tarvittavat materiaalit, toimintakorttien käytettävyys rastilla ovat melko hyvin onnistuneita. Toinen vastaajista vastasi edellä mainittuihin kohtiin 3 eli ei ehkä oikein osannut yksilöidä mielipidettään suuntaan tai toiseen. Rastin 4 toteuttanut kasvattaja antoi arvosanaksi 4 eläin ja kasvikorteille eli ne sopivat hyvin rastin 4 toteuttamisen avuksi. Viimeisenä kohtana pyydettiin arviota materiaalipaketin visuaalisesta ilmeestä ja molemmat vastaajat laitoivat vastaukseksi 4, joten materiaalipaketin visuaalinen ilme on hyvä. Tämän jälkeen 10 kysymyksessä sai antaa muuta palautetta materiaalipakettiin liittyen.

Seuraavana palautekyselyssä otettiin arvioinnin kohteeksi toimintarastien pedagogiset tavoitteet. Yhdennessätoista kysymyksessä jokainen viisi toimintarastia lueteltiin allekkain ja arvioitiin asteikolla 1-5 (1=huono, 5=hyvä) kuinka hyvin toimintarastien pedagogiset tavoitteet toteutuivat toimintarasteissa. Tähän kysymykseen ensimmäinen kasvattaja vastasi, että Vapaata liikkumista ja leikkimistä rastissa toteutui motoristen taitojen sekä mielikuvituksen kehittyminen melko hyvin eli numeerisena arvioinnissa 4/5. Toinen kasvattaja otti tarkasteluun materiaalipaketin kaikkien toimintarastien pedagogiset painotukset ja antoi oman arvion niiden toteutumisesta. Kyseinen kasvattaja on lapsiryhmän kanssa toteuttanut vain rastin 4, mutta arvioi kuitenkin kaikkien rastien pedagogisia tavoitteita. Toimintarasti Aistien hyödyntäminen luontoon tutustuessa arvioitiin, että havainnointikyky, karkea- ja hienomotoriikan kehittyminen, sekä aisteihin tutustuminen ja niiden harjaantuminen toteutuu toimintarastissa 4 eli melko hyvin. Oman kuvan tekeminen luonnonmateriaaleista sai arvosanaksi 3, jossa pedagogiset tavoitteet liittyivät hienomotoriikan, kehontuntemuksen ja minäkuvan kehittymiseen. Lähiympäristö siistiksi rasti sai arvosanaksi 3, jossa tavoitteet liittyivät vastuunkannon opettamiseen, osallisuuden ja vaikuttamismahdollisuuksien edistämiseen sekä positiivisten kokemusten antamiseen. Lähiympäristön puut, kasvit ja eläimet tutuksi pedagogiset tavoitteet arvioitiin toteutuvaksi 4 eli kielellisen kehityksen edistäminen laajentamalla sanavarastoa ja positiivisen luontosuhteen vahvistaminen toteutuu melko hyvin kyseisessä toimintarastissa. Viimeisenä oli Vapaata liikkumista ja leikkimistä rasti ja sen pedagogiset tavoitteet saivat molemmilta vastaajilta arvosanaksi 4 eli motoristen taitojen ja mielikuvituksen kehittyminen toteutuivat melko hyvin.

Palautteen toiseksi viimeisessä kysymyksessä 12 pyysimme varhaiskasvattajilta palautetta siitä, että sopivatko suunnittelemamme rastien toteutuspaikat todellisuudessa kyseiseen toimintaan ja tähän sai vastata asteikolla 1-5 eli 1 mikäli paikka oli huono rastin suorittamiseen ja päinvastoin 5 mikäli toimintapaikka oli hyvä toimintarastin suorittamiseen nähden. Toinen vastaajista oli sitä mieltä, että suunnitellut rastipaikat sopivat suunniteltuun toimintaan melko hyvin, mutta toinen vastaajista ei osannut yksilöidä mielipidettään ja antoi vastaukseksi 3.

Palautetta toivoimme myös siitä, suosittelisivatko työntekijät materiaalipakettia toisille varhaiskasvattajille. Molemmat vastaajat suosittelisivat materiaalipakettia toisille varhaiskasvattajille ja vastasivat kohtaan arvosanoilla 4 ja 5. Viimeisessä kysymyksessä 13 sai antaa vapaasti palautetta kaikkeen Muksu Pupu tutustuu lähiympäristöön materiaalipakettiin liittyen.

Toiminnallisen opinnäytetyön arviointia voi lähestyä myös asetettujen tavoitteiden näkökulmasta eli kuinka opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet on saavutettu (Vilkkä & Airaksinen 2003, 154-155). Opinnäytetyön tarkoituksena oli kehittää luontoon- ja ympäristökasvatukseen liittyvä materiaalipaketti varhaiskasvattajille, jossa hyödynnetään Muksubussia kulkuvälineenä. Tarkoituksen saavutimme hienosti ja onnistuimme tekemään materiaalipaketin, josta on hyötyä myös tulevaisuudessa varhaiskasvatuksen kentällä.

Opinnäytetyöllä oli kaksi tavoitetta, joista ensimmäinen oli edistää varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan suunnitelmallisuutta ja toteutumista. Edellä mainittuun tavoitteeseen pääsimme myös koska, materiaalipaketti on suunniteltu ja jokaisen toimintarastin pedagogiset tavoitteet on huolella mietitty. Pakettia on myös mahdollista arvioida, jonka avulla materiaalipakettia voi kehittää. Toisena tavoitteena oli laajentaa varhaiskasvatuksen oppimisympäristöä hyödyntämällä Muksubussia. Edellä mainittuun tavoitteeseen pääsimme niin, että laajensimme oppimisympäristöä päiväkodin ulkopuolelle Muksubussin avulla suunnitteleamalla pedagogista toimintaa luontoympäristöön.

7.2 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (2013, 4, 6) on julkaissut ohjeen hyvästä tieteellisestä käytännöstä ja sen loukkausepäilyjen käsittelemisestä Suomessa (HTK). Ohje on tarkoitettu kaikille tutkimuksen tekemistä harjoittaville. Ohjeen vaikuttavuus perustuu vapaaehtoiseen tahtoon noudattaa ohjeessa mainittuja tutkimuseettisiä periaatteita. HTK ohjeen tavoitteena on edistää hyvää tieteellistä käytäntöä ja ehkäistä epärehellistä toimintaa tutkimusta tehtäessä. Ohjeessa todetaan vankasti, että tutkimus on eettisesti hyväksyttävä ja luotettava vain silloin, kun sen tekemisessä on noudatettu hyvän tieteellisen käytännön periaatteita.

Ammattikorkeakouluissa tehtävien opinnäytetöiden ja niiden tekijöiden tulee myös toimia hyvän tieteellisen käytännön mukaisesti. Olemme opinnäytetyötä tehdessä pyrkineet toimimaan hyvän tieteellisen käytännön periaatteiden mukaisesti ja pohtimaan koko prosessin etenemisen aikana opinnäytetyömme eettisyyttä ja luotettavuutta.

Yksi keskeinen hyvän tieteellisen käytännön periaate on toimia tutkimuksen aikana rehellisesti, noudattaa yleistä huolellisuutta ja tarkkuutta tutkimusprosessin aikana, tulosten ja tutkimuksen arvioinnissa sekä tutkimuksen esittelemisessä (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2013, 6). Opinnäytetyöprosessin aikana olemme raportoineet rehellisesti raporttiin jokaisen

opinnäytetyöprosessin vaiheen aina suunnitteluvaiheesta, tuotoksen toteuttamis- ja arviointivaiheen kautta opinnäytetyön esittelemis- ja julkaisuvaiheeseen.

Hyvän tieteellisen käytännön muita keskeisiä periaatteita on muun muassa se, että otetaan huomioon muiden tutkijoiden tekemät tutkimukset ja annetaan niille kunnioitusta sekä arvostusta. Yksi periaate on myös käyttää eettisesti kestäviä tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmiä sekä toimia avoimesti ja vastuullisesti koko tutkimusprosessin ajan. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2013, 6.) Olemme pyrkineet valitsemaan opinnäytetyön teoreettisen viitekehyksen pohjaksi ajankohtaisia, melko tuoreita ja luotettavia lähdemateriaaleja, kuten kirjoja ja pro gradu-tutkimuksia. Opinnäytetyön luotettavuutta olemme lisänneet avaamalla jokaisen prosessin vaiheen yksityiskohtaisesti ja juuri niin, kuin se todellisuudessa on tapahtunut. Raporttia kirjoittaessa olemme pyrkineet kirjoittamaan auki valitsemamme tutkimustyyppin, arviointimenetelmän ja tulokset, ja näin edistämään tutkimuksen luotettavuutta.

Opinnäytetyöraporttia voidaan arvioida myös sisällön ja kieliasun perusteella. Kieliasussa on tärkeää tarkastella työn vakuuttavuutta, johdonmukaisuutta ja ymmärrettävyyttä (Vilka & Airaksinen 2003, 159.) Tavoitteena opinnäytetyöraportissamme on ollut kirjoittaa mahdollisimman ymmärrettävästi ja tehdä raportista johdonmukainen ja sisällöltään selkeä.

Ennen opinnäytetyön varsinaista toteuttamista, olemme hakeneet Espoon kaupungilta tutkimusluvan. Olemme pyytäneet myös asianmukaisen kuvien käyttämisluvan Muksubussi Oy:ltä. Muksubussiin liittyviä kuvia on käytetty tässä raportissa ja tuotoksessa. Asianmukaisten lupien hankkiminen lisää opinnäytetyön eettisyyttä ja luotettavuutta. Opinnäytetyömme aihe liittyy luontoon- ja ympäristöön, joten eettisesti ajateltuna olemme pyrkineet toimimaan luonnossa- ja ympäristössä kestäväällä tavalla ja sitä vahingoittamatta.

7.3 Oman työskentelyn arviointi

Opinnäytetyötä oli antoisaa tehdä sen innostava aiheen takia. Olemme molemmat suuntautuneet sosionomiopinnoissamme varhaiskasvatukseen ja opinnäytetyön aihe lisäsi ammatillista tietoisuuttamme sekä antoi uusia varhaiskasvatustoiminnan toteuttamisen muotoja omaan käyttöömmeh. Muksubussi oli käsitteenä meille tuntematon. Tämä oli aiheena meille kuitenkin toivottu, koska tarkoitus oli löytää sellainen opinnäytetyöaihe, joka olisi varsin tutkimaton ja samalla kiinnostaisi meitä molempia. Muksubussi tulikin meille opinnäytetyön tekemisen aikana sangen tutuksi liikkumisvälineeksi. Opinnäytetyöprosessin aikana pääsimme tutustumaan toiseen Muksubussin kehittäjään, saimme tietoa Muksubussin monipuolisista käyttömahdollisuuksista ja unohtumatonta oli myös päästä näkemään Muksubussi omin silmin ja kokeilemaan sillä liikkumista käytännössä. Tämä toi omalta osaltaan uusia näkökulmia luonto- ja ympäristökasvatus materiaalipaketin toteuttamiseen, kun olimme päässeet käytännössä kokeilemaan Muksubussilla polkemista sekä asfaltilla että, myös metsäpoluilla. Tämän jälkeen uskaltautuu

hyppäämään Muksubussin kyytiin täysin ennakkoluulottomasti, mikäli Muksubussi joskus uramme aikana eteemme vielä päätty.

Yhteistyö opinnäytetyöprosessin aikana oli sujuvaa ja innostavaa. Meillä kummallakin oli motivaatiota tehdä opinnäytetyömme huolellisesti ja käytimme hyväksi toistemme näkökulmia sekä yhteistyökumppaneidemme mielipiteitä. Yhdessä jäsensimme opinnäytetyöprossin jokaisen vaiheen ja raportin työstämisen. Asuinpaikkojemme etäisyyskään ei ollut opinnäytetyön tekemiseen esteenä monipuolisten etätyöskentelymahdollisuuksien ansiosta. Käytimme viikoittain yhdessä aikaa opinnäytetyön suunnitteluun, toteutusvaiheeseen, arviointiin sekä raportin kirjoittamiseen. Jaoimme työmäärän puoliksi ja kumpikin sai hoidettavaksi juuri sen osa-alueen opinnäytetyöprossin aikana, joka kiinnosti itseä eniten. Yhteistyön sujuvuuteen vaikutti myös molemmin puolinen joustaminen. Pystyimme sopimaan opinnäytetyön tekemiseen sellaiset aikataulut, jotka miellyttivät molempia. Tarpeen tullen myös henkilökohtaisista menoista joustettiin, jotta saatiin tehtyä yhteistyötä opinnäytetyön etenemisen eteen.

7.4 Johtopäätökset ja kehittämissuhteet

Toiminnallinen opinnäytetyömme toteutui juuri sellaisessa muodossa, kuin alun perin toivoimme. Suunnittelimme ja toteutimme tavoittelemamme luonto- ja ympäristökasvatus materiaalipaketin, jossa käytetään hyväksi Muksubussia kulkuvälineenä. Muksubussilla kulkeminen toimintarastilta toiselle laajentaa varhaiskasvatuksen oppimisympäristöjä ja puolestaan MuksuPupu tutustuu lähiympäristöön materiaalipaketti tukee luonto- ja ympäristökasvatuksen pedagogiikkaa. Suunnitellessamme luonto- ja ympäristökasvatus materiaalipakettia, toivoimme sen hyödyttävän myös toisia päiväkotia, joissa on käytössä Muksubusseja. Materiaalipakettia voi myös käyttää luonto- ja ympäristökasvatuksen tukena, vaikkei omassa päiväkodissa olisi käytössä Muksubussia.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kehittää luonto- ja ympäristökasvatukseen liittyvä materiaalipaketti, jonka hyödyntämiseen käytetään kulkuvälineenä Muksubussia. Tavoitteina oli edistää varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan suunnitelmallisuutta ja toteutumista sekä laajentaa varhaiskasvatuksen oppimisympäristöjä hyödyntäen Muksubussia. Opinnäytetyön tarkoitus toteutui materiaalipaketin luomisessa, missä käytetään hyväksi Muksubussia toimintarasteille siirtymisessä. Asetetut tavoitteet puolestaan toteutuvat materiaalipaketin ympärillä. Valmis luonto- ja ympäristökasvatus materiaalipaketti on tuotettu varhaiskasvatuksen teorian pohjalta, joka tukee varhaiskasvatustoiminnan pedagogisesti suunnitelmallista ja tavoitteellista toteutumista. Muksubussi kulkuvälineenä mahdollistaa tutustumisen laajemmalle alueelle päiväkodin lähiympäristössä, jolloin tavoite oppimisympäristön laajentamisesta toteutuu. Opinnäytetyömme tarkoitus ja tavoitteet on saavutettu sen laajuisena kuin suunnitelimme.

Kehittämisideoita pohtiessamme näkökulma keskittyi opinnäytetyön arviointi osuuteen. Palautekysely laadittiin huolellisesti varhaiskasvattajille. Yhteensä lähetimme palautekyselyitä viisi kappaletta jokaisen pienryhmän kasvattajalle. Vastauksia saimme kuitenkin kaksi kappaletta ja se on parempi kuin ei yhtään vastausta. Olisimme toivoneet enemmän vastauksia palautekyselyyn, koska käytimme kyselyn tekemiseen paljon aikaa ja yritimme tehdä vastaamisen mahdollisimman helpoksi ja vähän aikaa vieväksi. Ymmärrämme kuitenkin, että työtahti päiväkodissa on kiireinen ja kyselyyn vastaaminen on saattanut tuntua ylimääräiseltä työltä. Kehitysehdotuksemme on, että MuksuPupu tutustuu lähiympäristöön materiaalipakettia voisi testata käytännössä enemmän ja sen perusteella saataisiin kerättyä palautetta sen toimivuudesta isommalta otannalta. Mikäli materiaalipakettia testaisi suurempi määrä pienryhmiä, niin silloin arviointivaiheesta tuotoksesta saatu palaute olisi luotettavampaa ja siitä saisi enemmän näkökulmia, kuinka materiaalipakettia voisi vielä kehittää. Kahdesta palautekyselyn vastauksesta ei pysty tekemään vielä suurempia päätelmiä, mutta isompi otanta mahdollistaisi monipuolisemman lähestymistavan materiaalipaketin arvioimiseen.

Materiaalipaketin arviointia olisi voinut lähestyä myös lapsen näkökulman kautta ja samalla tukea lapsen osallisuutta. Lapsille olisi voinut suunnitella oman palautteenantomenetelmän, joka suoritettaisiin MuksuPupu retken jälkeen. Lapsenomaisesti palautteen kysymismenetelmänä olisi voinut toimia esimerkiksi hymy- tai surunaama, sen mukaan oliko MuksuPupu retkellä kivaa vai ei. Toinen vaihtoehto olisi pyytää lapsi näyttämään peukku ylös tai alaspäin, sen perusteella oliko heillä kivaa retkellä vai ei. Lapsilta palautteen kysyminen on myös yksi materiaalipaketin kehittämis ehdotus. Lapsilta kerättyjen palautteiden avulla voisi kehittää materiaalipakettia tulevaisuudessa.

Lähteet

Painetut

Heinonen, H., Iivonen, E., Korhonen, M., Lahtinen, N., Muuronen, K., Semi, R. & Siimes, U. 2016. Lasten oikeudet ja aikuisten vastuut varhaiskasvatuksessa. Jyväskylä: PS-kustannus.

Helenius, A & Lummelahti, L. 2018. Varhaiskasvatus perusteita. Helsinki: BoD-Books on Demand.

Parikka-Nihti, M. 2011. Pieniä puroja. Kasvua kohti kestävästä kehitystä. Helsinki: Lasten keskus.

Parikka-Nihti, M & Suomela, L. 2014. Iloa ja ihmettelyä. Ympäristökasvatus varhaislapsuudessa. Jyväskylä: PS-kustannus.

Raittila, R. 2017. Ympäristökasvatus on lasten toimintaa. Teoksessa Hujala, E & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. 4., uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 210-220.

Vilka, H & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Gummerus Kirjapaino Oy.

Vilka, H. 2015. Tutki ja kehitä. 4., uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Sähköiset

Alapuranen, T & Tolonen, T. 2018. Radio Pooki. Haastattelu. Viitattu 24.8.2018.
https://www.radiopooki.fi/ohjelmat/pookin-iltapaiva/a-163757?utm_source=ampparit&utm_medium=rss&utm_campaign=rss

Castrén, A & Eskelinen, J. 2010. Päiväkodin fyysinen oppimisympäristö, Ympäristö oppimisen tukena. Opinnäytetyö. Sosiaalialan koulutusohjelma. Tampereen ammattikorkeakoulu. Viitattu 28.8.2018.
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/15200/Castren_Anna_Eskelinen_Jani.pdf?sequence=3

Karila, K. 2016. Vaikuttava varhaiskasvatus. Viitattu 16.7.2018.
https://www.oph.fi/download/176638_vaikuttava_varhaiskasvatus.pdf

L 36/1973. Varhaiskasvatuslaki. Viitattu 28.8.2018.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036>

Muksubussi Oy. 2018. Mikä on Muksubussi. Viitattu 24.8.2018.
<http://www.muksubussi.fi/#lyhyesti>

Opetushallitus. 2016. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Määräykset ja ohjeet 2016:17. Viitattu 29.8.2018.
https://www.oph.fi/download/179349_varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2016.pdf

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2016. Iloa, leikkiä ja yhdessä tekemistä. Varhaisvuosien fyysisen aktiivisuuden suositukset. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2016:21. Viitattu 30.10.2018. <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75405/OKM21.pdf>

Paukkeri, K. 2014. Näkymiä lapsen luontosuhteeseen ja luonnon hyvinvointivaikutuksiin. Pro gradu-tutkielma. Kasvatustiede. Oulun yliopisto. Viitattu 30.8.2018.
<http://jultika.oulu.fi/files/nbnfioulu-201409051836.pdf>

Savolainen, E. 2013. Pienryhmätoiminta päiväkodin lapsiryhmätoiminnan järjestämisen keino-
na. Pro gradu-tutkielma. Varhaiskasvatustiede. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 30.8.2018.
<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/41349/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201305111593.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Sunikka, J. 2010. Kiuru ja koppakuoriainen. Päivähoidon ja alkuopetuksen ympäristökasvatus-
ideoita. Toinen, uudistettu painos. Vantaan kaupunki. Viitattu 27.8.2018.
<https://www.kierratyskeskus.fi/files/3204/kiurujakoppis.web.pdf>

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2013. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen
käsitleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2012. Viitattu 19.11.2018.
https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

Kuviot

Kuvio 1: Muksubussi	9
Kuvio 2: Kesyp-malli.....	17
Kuvio 3: Laajennettu Palmerin puumalli	18

Liitteet

Liite 1: MuksuPupu tutustuu lähiympäristöön materiaalipaketti	43
Liite 2: Sähköinen palautekysely	60

Liite 1: MuksuPupu tutustuu lähiympäristöön materiaalipaketti

**MuksuPupu tutustuu lähiympäristöön materiaalipaketti
varhaiskasvattajille**

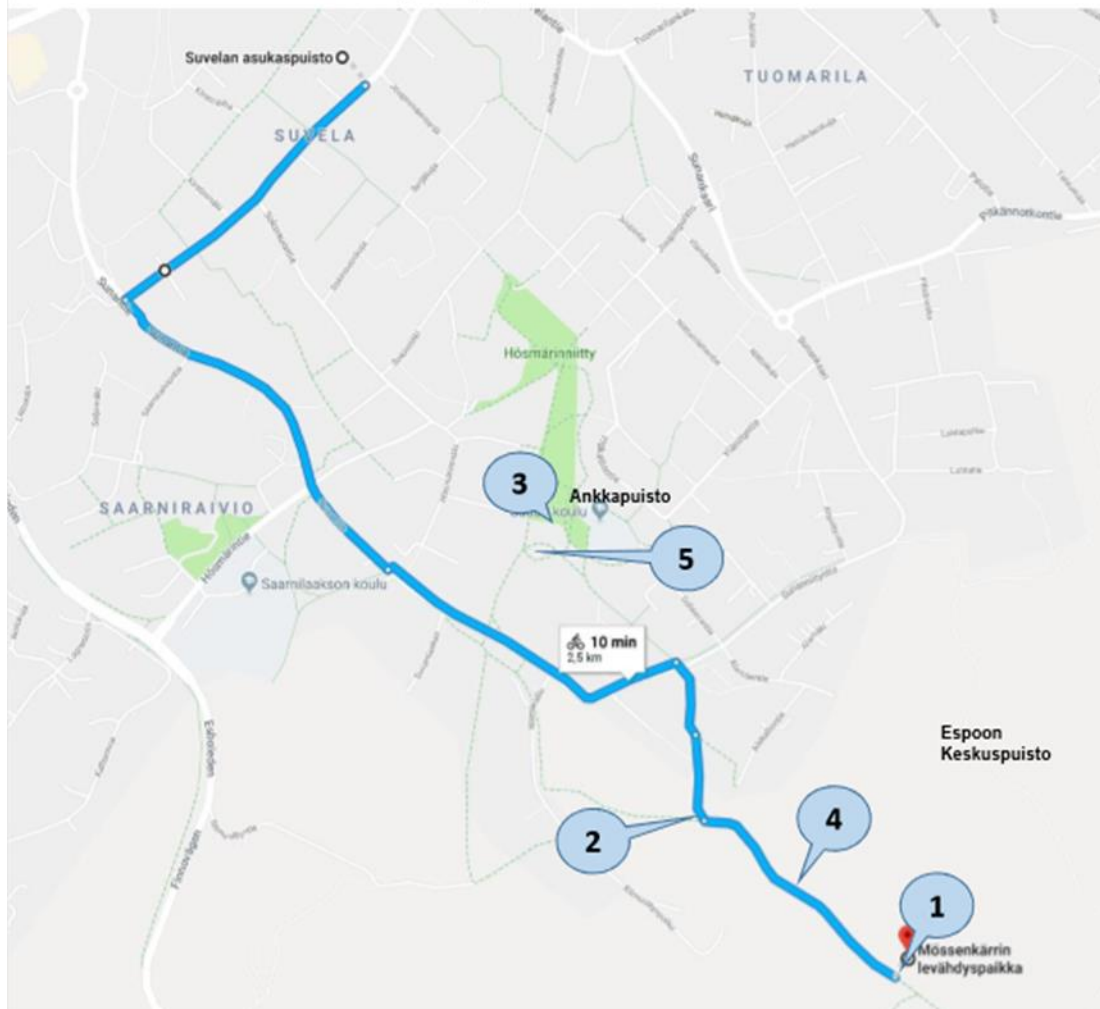
Tervetuloa tutustumaan MuksuPupun ja Muksubussin kanssa lähiympäristöön. MuksuPupu tutustuu lähiympäristöön materiaalipaketti on suunniteltu tukemaan ja kehittämään varhaiskasvatusikäisten ympäristökasvatusta hyödyntäen Muksubussia kulkuvälineenä.

Materiaali sisältää lapsille tarkoitetun rastikartan, jossa MuksuPupu seikkailee rastilta toiselle. Kasvattajia varten on kartta, jonka avulla rastipaikoille on helppo suunnistaa. Jokaisesta viidestä rastista löytyy myös ohjekortti, josta selviää toiminta, toiminnan tarkoitus ja pedagogiset tavoitteet, tarvikkeet ja toiminnan kesto.

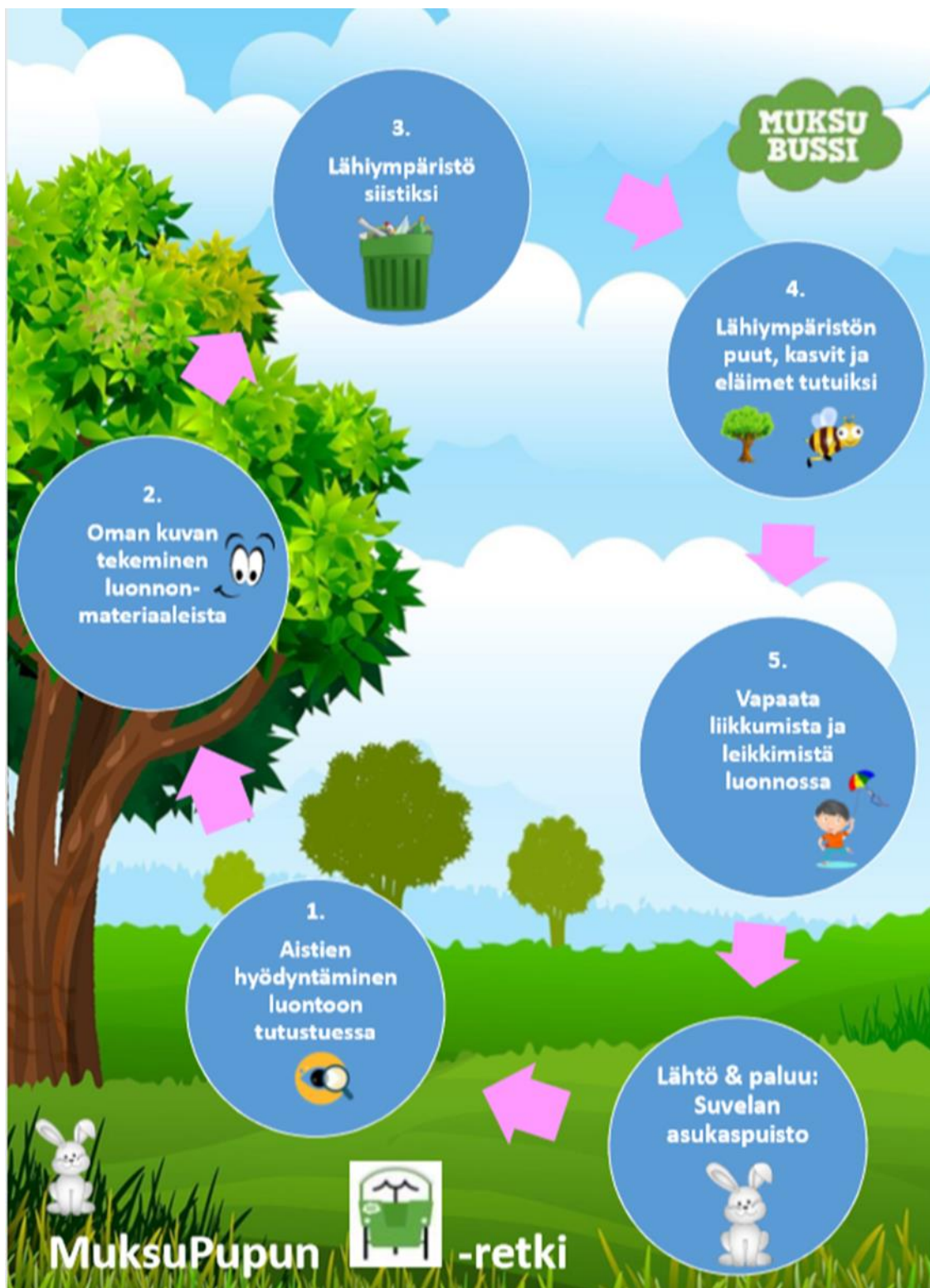
Lopuksi MuksuPupu haluaa muistuttaa kasvattajia ja lapsia pukeutumaan säänmukaisiin varusteisiin Muksubussi-retkelle lähdettäessä. MuksuPupu toivottaa iloisia ja elämyksellisiä toimintahetkiä lähiympäristössä!

MuksuPupun -rastit

- 1 Aistien hyödyntäminen luontoon tutustuessa
- 2 Oman kuvan tekeminen luonnonmateriaaleista
- 3 Lähiympäristö siistiksi
- 4 Lähiympäristön puut, kasvit ja eläimet tutuiksi
- 5 Vapaata liikkumista ja leikkimistä luonnossa

Laminoi ja leikkaa pupu irti (tarvitset vain yhden, toinen on varakappale).
Aseta pupun taakse tarrakiinnitys tai käytä sinitarraa.
Lapset voivat siirtää pupua omalla rastikartallaan aina sen mukaan, mille rastille
he ovat menossa.

1. Aistien hyödyntäminen luontoon tutustuesssa

Toiminta:

1. Ensimmäisessä tehtävässä käytetään näköaistia. Miettikää yhdessä lasten kanssa, mitä eri värejä sateenkaudessa on? Tämän jälkeen lähdetään lasten kanssa etsimään luonnosta kukkia, lehtiä, oksia yms., jotka ovat punaisia, keltaisia, oransseja, vihreitä, sinisiä ja violetteja, niin kuin sateenkaudessa. Luonnosta löydetyt asiat kootaan valkoisten paperien päälle värien mukaan eli yksi väri yksi paperi. Lopuksi lasten kanssa käydään läpi, mitä värejä oli helppo löytää luonnosta ja mitä värejä tällä kertaa ei löytynyt.
2. Seuraavaksi harjaannutetaan tuntoaistia. Tässä tehtävässä lapset jaetaan pareittain ja jokaisella parilla on käytössään yksi pussi. Toinen parista kääntää selkensä, kun toinen parista laittaa pussiin jotain luonnosta löytyviä asioita esim. kiviä, käpyjä, lehtiä, sammalta, jäkälää tai havunneulasia. Tämän jälkeen toinen parista laittaa kätensä pussiin ja yrittää tunnustelemalla arvata, mitä pussin sisällä on. Samalla lapsi voi miettiä, tuntuuko asia pehmeältä, kovalta, terävältä vai joltain muulta. Arvattuaan pussin sisällä olevan asian, vuoro vaihtuu toiselle.
3. Viimeisenä käytetään kuuloaistia. Tässä tehtävässä käydään lasten kanssa maahan, kiven tms. päälle istumaan ja pyydetään lapsia olemaan hiljaa ja kuuntelemaan minkälaisia ääniä luonnossa kuuluu. Kuunnellaan yhdessä hetki ja käydään sen jälkeen lasten kanssa läpi, millaisia ääniä kukin kuuli. Olivatko äänet hiljaisia vai voimakkaita? Olivatko äänet ihmisen aiheuttamia vai luonnon ääniä? Lopuksi jokainen lapsi voi kertoa mieluisimmasta äänestä, jonka kuuli. Toimintatuokion lopuksi lapsilta voidaan kysellä, miltä harjoitusten tekeminen heidän mielestään tuntui.

Tarkoitus:

Hyödyntää näkö-, kuulo-, ja tuntoaistia luontoon tutustumisessa.

Tavoitteet:

Havainnointikyvyn kehittyminen, karkea- ja hienomotoristen taitojen edistäminen ja tutustuminen aisteihin ja sekä niiden harjaannuttaminen.

Tarvikkeet:

6 kpl valkoista paperia ja pusseja (miehellään läpinäkymätön), joihin voi laittaa luonnonmateriaaleja.

Toiminnan kesto:

30-40 min.

Toimintapaikka: Espoon keskuspuisto, Mössenkärin levähdyspaikan ympäristö

2. Oman kuvan tekeminen luonnonmateriaaleista

Toiminta:

1. Lapset saavat vapaasti valita luonnosta luonnonmateriaaleja, joiden avulla tekevät oman kuvansa valkoisen paperin päälle. Materiaaliksi käyvät esim. kivet silmiksi, lehti nenäksi, heinät tai ruoho hiuksia varten, kunkin mielikuvituksen mukaan.
2. Tämän jälkeen jokaisen työstä otetaan kuva esim. tabletilla. Kuvat voidaan tulostaa myöhemmin päiväkodissa ja ne voidaan myös kehystää myöhempää käyttöä varten.

Tarkoitus:

Oman kuvan tuottaminen hyödyntämällä luonnosta saatavia materiaaleja.

Tavoitteet:

Hienomotoriikan, kehon tuntemuksen ja minäkuvan kehittyminen.

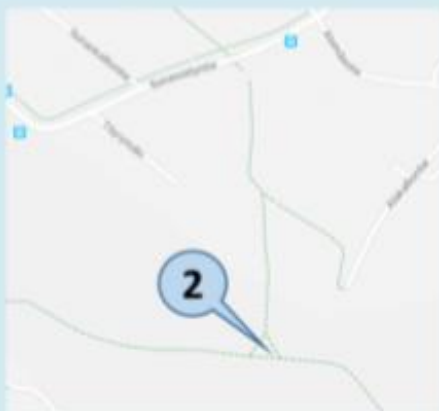
Tarvikkeet:

Valkoinen paperi jokaiselle lapselle, kynä, luonnonmateriaalit ja tabletti tai älypuhelin (kuvan ottamista varten).

Toiminnan kesto:

30-45 min luonnossa ja 30 min päiväkodissa (mahdollinen kuvan tulostus ja kehystys).

Toimintapaikka: Espoon keskuspuisto

3. Lähiympäristö siistiksi

Toiminta:

1. Tehtävänä on roskien kerääminen lähiympäristöstä. Ennen toiminnan aloittamista lasten kanssa olisi hyvä kerrata, minkälaisia roskia voi olla ja mihin ne täytyy laittaa. Muistuttakaa lapsia varovaisuudesta! Jos luonnosta löytyy esim. lääkeruisku tai muuta täysin tunnistamatonta roskaa, niin ei saa koskea!
2. Tämän jälkeen lasten kanssa sovitaan tietty alue, josta lähdetään pareittain keräämään mahdollisia roskia pois. Jokaiselle parille annetaan roskapussi ja hanskat roskien talteen ottamista varten. Sovitun ajan kuluttua lapset kokoontuvat lähtöpisteeseen ja keskustellaan ohjaajan kanssa, minkälaisia roskia luonnosta löytyi. Löytyneitä roskia voidaan lajitella sen mukaan, ovatko ne esim. paperia, muovia, kartonkia, metallia, biojätettä tai lasia. Käyttäkää roskien luokittelussa hyväksi jätteiden lajittelukorttia.
3. Lajittelutyön jälkeen keskustellaan lasten kanssa vielä siitä, minkä takia roskat eivät ole hyväksi luonnolle ja kuinka kauan erilaisten roskien maatuminen voi kestää. Toiminnan päätteeksi löytyneet roskat otetaan mukaan ja viedään oikeisiin roska-astioihin.

Tarkoitus:

Edistää lapsen kestävän kehityksen elämäntavan omaksumista.

Tavoitteet:

Opettaa lapselle vastuunkantoa ympäristöstä, edistää lapsen osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä antaa positiivisia kokemuksia siitä, että kaikilla on mahdollisuus vaikuttaa luonnon hyvinvointiin.

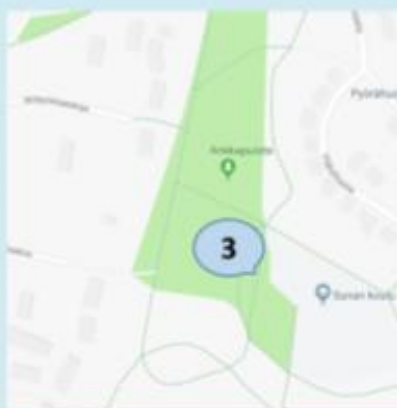
Tarvikkeet:

Roskapusseja, hanskoja ja jätteiden lajittelukortti.

Toiminnan kesto:

30 min

Toimintapaikka: Ankkapuisto

Jätteiden lajittelukortti

Luokitelkaa yhdessä lasten kanssa ovatko kerätyt roskat paperia, biojätettä, muovia, metallia, lasia tai kartonkia.

Mitä muuta luontoon kuulumatonta ympäristöstä löytyi?

<p>PAPERI</p> 	<p>BIOJÄTE</p> 	<p>MUOVI</p>
<p>METALLI</p> 	<p>LASI</p> 	<p>KARTONKI</p>

4. Lähiympäristön puut, kasvit ja eläimet tutuiksi

Toiminta:

1. Toiminnan aluksi käydään läpi lasten kanssa ohjekorttiin liittyviä kuvia eläimistä, puista ja kasveista sekä niihin liittyviä kysymyksiä. Onko joukossa paljon etukäteen tuttua? (Kuvat voidaan tulostaa ja jakaa myös lapsille).
2. Tehtävänä on löytää mahdollisimman monta kuvattua lajia. Kun näette kyseessä olevan eläimen, kasvin tai puun - ottakaa kuva siitä tabletilla tai puhelimella.
3. Kohteessa otetut valokuvat voidaan tulostaa päiväkodilla mustavalkoisina ja värittää ne oikean värisiksi hyödyntäen lasten muistikuvia retkikohteesta sekä ohjekortissa liitteenä olevia kuvia. Valokuvien tulostamisen sijaan voidaan myös etsiä kuvia esim. värityskirjoista tai piirtää itse mieluisin retkellä nähty asia.
4. Vaihtoehtoisena toimintamuotona päiväkodilla voidaan käyttää myös liitteenä olevia hymiöitä. Lapsille annetaan hymy- ja surunaama (taakse kiinnitetään pala sinitarraa) ja he voivat laittaa merkit luontokuvaan sen mukaan, mitä kuvissa esiintyviä asioita he näkivät retkellä eli jos retkellä nähtiin orava, se merkitään hymynaamalla ja jos puolukkaa ei löytynyt maastosta, se merkitään surunaamalla jne.

Tarkoitus:

Lähiympäristön luontoon ja elämään tutustuminen eläimiä ja kasvillisuutta seuraamalla.

Tavoitteet:

Edistää lapsen kielellistä kehitystä laajentamalla sanavarastoa ja vahvistaa positiivisen luontosuhteen kehittymistä.

Tarvikkeet:

Liittyvät luonto- ja eläinkuvat sekä tabletti tai älypuhelin.

Toiminnan kesto:

30-45 min, päiväkodilla 30 min.

Toimintapaikka: Espoon keskuspuisto

	<p>Mikä eläin?</p>
	<p>Minkä värinen tämä eläin on talvella?</p>
	<p>Osaako joku kuvalla jäniksen jäljet talvella?</p>

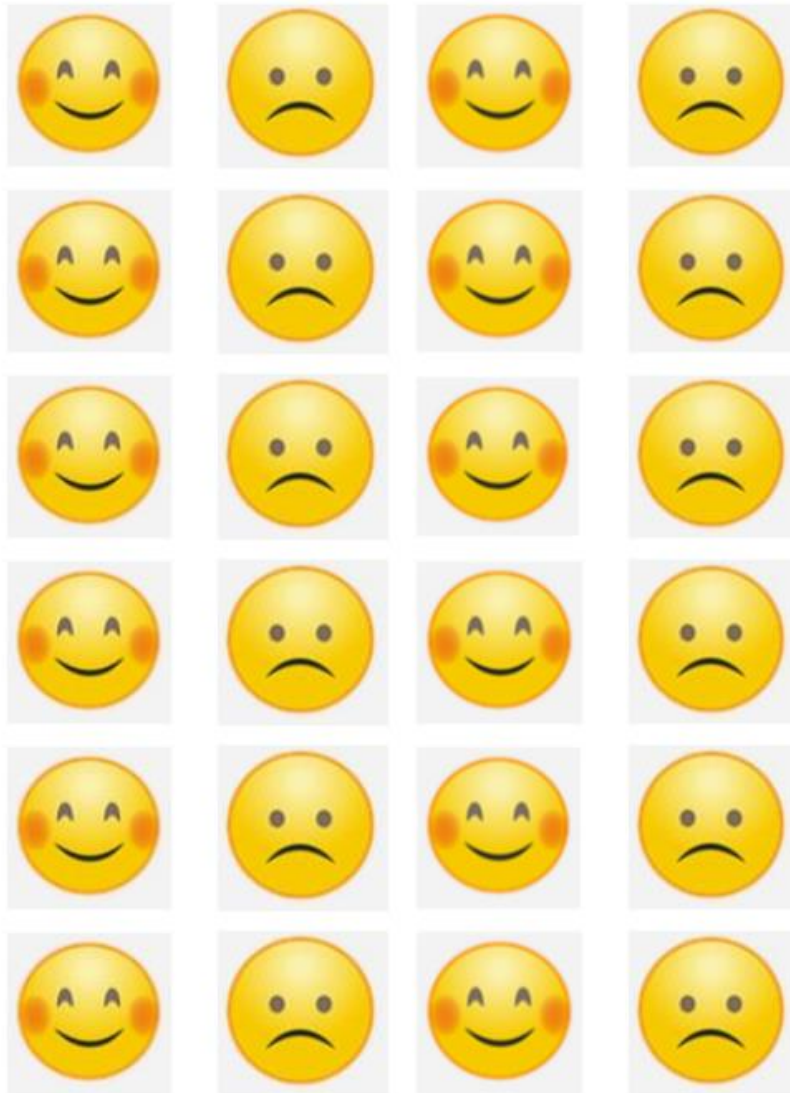
	<p>Minkä puun käpy?</p> <p>Vinkki: Tämä puu tuodaan jouluna sisälle</p>
	<p>Mikä eläin kuvassa on?</p> <p>Miten tämä eläin liikkuu?</p> <p>Osaako joku etanaan liittyvän tutun lorun?</p>
 	<p>Minkä puun neulasia?</p> <p>Onko tämä käpy tuttu?</p>

	<p>Missä tämä hyönteinen asuu?</p>
	<p>Mikä marja? Kuka on syönyt mustikoita?</p>
	<p>Minkä värinen on puolukka?</p>

	<p>Kuuluuko linnun laulua?</p> <p>Ti-tyy... Ti-tyy...</p>
	<p>Mikä tämä kasvi on?</p> <p>Onko joku kuullut onnenapilasta?</p>
	<p>Mikä puu?</p> <p>Minkä väriseksi lehdet muuttuvat syksyllä?</p>

	<p>Onko tämä tuttu kukka?</p> <p>Näkyykö lehtiä ilman valkoisia kukkia?</p> <p>Miltä kukka tuoksuu?</p>
	<p>Tämä on kaikille tuttu!</p> <p>Mitä orava syö?</p>
	<p>Mitä hassua tämä lintu tekee?</p> <p>Onko joku kuullut tai nähnyt tikan hakkaavan puuta?</p>

	<p>Mikä puu? Kumpi lehti löytyy nyt?</p>
	<p>Onko tämä puu tuttu? Saako marjoja syödä? Onko joku maistanut? Miltä maistu?</p>
	<p>Mitä tässä puussa kasvaa?</p> <p>Mikä eläin näitä syö?</p>

5. Vapaata liikkumista ja leikkimistä luonnossa

Toiminta:

1. Lapsille annetaan aikaa vapaasti leikkiä ja liikkua luonnossa hyödyntäen ympäristöä ja luonnonmateriaaleja.
2. Päiväkodilla tai leikkihetken jälkeen jutellaan leikeistä. Kysytään lapsilta onko metsässä ja luonnossa leikityille leikille keksitty nimiä? Mitä kaikkea kivaa luonnossa voi tehdä? Jokainen voi kertoa luonnossa tekemiään asioita.

Tavoitteet:

Lapsen motoristentaiteiden ja mielikuvituksen kehittyminen.

Toiminnan kesto:

Vapaavalintainen

Toimintapaikka: Ankkapuisto

Liite 2: Sähköinen palautekysely

MuksuPupu tutustuu lähiympäristöön -palautekysely

1. Miten koit Muksubussin turvallisuuden?

	1	2	3	4	5	
Tuntui vaaralliselta	☐	☐	☐	☐	☐	Tuntui turvalliselta

2. Miten rastille siirtyminen sujui, viihtyivätkö lapset Muksubussin kyydissä?

	1	2	3	4	5	
Eivät viihtyneet	☐	☐	☐	☐	☐	Viihtyivät erinomaisesti

3. Miten koit Muksubussilla liikkumisen suhteessa matkan pituuteen, polkemisen fyysisyyteen ja lasten lukumäärään?

	1	2	3	4	5	
Liian pitkä ja raskas matka	☐	☐	☐	☐	☐	Matka oli sopiva ja sujui hyvin

4. Minkä ikäisiä lapsia ryhmässänne oli, kun kävitte rastilla?

- Alle 3 v.
- 3-5 v.
- Esikoululaisia

5. Millä rastilla kävitte (valitse kirjekuoren kannessa oleva numero)?

- 1. Aistien hyödyntäminen luontoon tutustuessa
- 2. Oman kuvan tekeminen luonnonmateriaaleista
- 3. Lähiympäristö siistiksi
- 4. Lähiympäristön puut, kasvit ja eläimet tutuiksi
- 5. Vapaata liikkumista ja leikkimistä luonnossa

6. Miten koit rastilla suoritettavan toiminnan sopivan lasten ikä- ja kehitystasolle?

	1	2	3	4	5	
Ei sopinut ikätasolle	☐	☐	☐	☐	☐	Sopi erinomaisesti

7. Miten arvioisit rastilla suoritettujen toiminnan kestoa. Vastasiko suoritettu toiminta ohjekortissa arvioitua aikaa?

	1	2	3	4	5	
Aikaa liian vähän	☐	☐	☐	☐	☐	Toiminta sujui arvioidussa ajassa

8. Miten kehittäisit tai parantaisit käymääsi rastia? Mikä toimi hyvin? Mikä ei toiminut? Mainitse ystävällisesti vastauksen alussa rastin numero tai nimi.

Oma vastauksesi

9. Miten arvioisit MuksuPupu tutustuu lähiympäristöön -materiaalia asteikolla 1-5?

	1 Huono	2	3	4	5 Hyvä
Ohjaajan kartta - rasteille löytäminen	☐	☐	☐	☐	☐
Lasten kartta - kiinnostiko lapsia	☐	☐	☐	☐	☐
Lasten kartta - MuksuPupun liikuttaminen kartalla	☐	☐	☐	☐	☐
Toimintakortit - ohjeiden selkeys	☐	☐	☐	☐	☐
Toimintakortit - ohjeissa mainitut tarvikemateriaalit	☐	☐	☐	☐	☐
Toimintakortit - käytettävyys rastilla	☐	☐	☐	☐	☐
Toimintakortit - rasti 4 eläin- ja kasvikortit	☐	☐	☐	☐	☐
Materiaalipaketin visuaalinen ilme	☐	☐	☐	☐	☐

10. Muu oma palaute liittyen materiaalipakettiin

Oma vastauksesi

11. Miten arvioisit rastien pedagogisten tavoitteiden saavuttamisen/onnistumisen?

	1 Huono	2	3	4	5 Hyvä
Aistien hyödyntäminen luontoon tutustuessa (havainnointikyvyyn, karkea- ja hienomotoriikan kehittyminen sekä aisteihin tutustuminen ja niiden harjaantuminen)	☐	☐	☐	☐	☐
Oman kuvan tekeminen luonnonmateriaaleista (hienomotoriikan, kehontuntemuksen ja minäkuvan kehittyminen)	☐	☐	☐	☐	☐
Lähiympäristö siistiksi (vastuunkannon opettaminen ympäristöstä, osallisuuden ja vaikuttamismahdollisuuksien edistäminen sekä positiivisten kokemusten antaminen)	☐	☐	☐	☐	☐
Lähiympäristön puut, kasvit ja eläimet tutuiksi (kielellisen kehityksen edistäminen laajentamalla sanavarastoa ja vahvistaa positiivisen luontosuhteen kehittymistä)	☐	☐	☐	☐	☐
Vapaata liikkumista ja leikkimistä luonnossa (motoristaitojen ja mielikuvituksen kehittyminen)	☐	☐	☐	☐	☐

12. Miten arvioisit seuraavia asioita?

	1 Huono	2	3	4	5 Hyvä
Ehdotettujen rastipaikkojen sopivuus toimintaan?	☐	☐	☐	☐	☐
Suosittelisitko MuksuPupu tutustuu lähiympäristöön -materiaalipakettia esim. työkaverille?	☐	☐	☐	☐	☐

13. Tähän voit antaa vapaasti palautetta kaikkeen mikä liittyy MuksuPupu tutustuu lähiympäristöön -materiaaliin.

Oma vastauksesi

Arvostamme palautettasi! Kiitos yhteistyöstä!

Noora & Jemina